

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΚΘ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΙΩΑΝ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14, Τ. 140 — ΤΗΛ. 718-308 | 1/15 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1980 | ΑΡΙΘ. 23-24

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Η ΓΕΝΝΗΣΗ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

Ἡ Γέννηση τοῦ Χριστοῦ. — Κων. Γ. Μπόννη, Ἀκαδημαϊκοῦ - Ὁμοτ. Καθηγ. Παν)μίου Ἀθηνῶν, Ἀποστολικοὶ Πατέρες, Ἰγνατίου Ἀντιοχείας Ἐπιστολαί, Β' Μαγνησιεύσιν Ἰγνάτιος. — Ἀλήθειες μὲ λίγα λόγια. — Ἀρχιμ. Ἰωαννικίου, Χριστουγεννιάτικοι μόνολογοί. — π. Στεφάνου Πουλῆ, Ποιός εἶναι ὁ πραγματικὸς Ἡρώδης; — Ἰ. Μ. Χατζηφώτη, Βυζαντινὰ Χριστούγεννα. — Ἐπίκαιρα. — Μητροπ. Δημητριάδος Δαμασκηνοῦ (?), Χριστούγεννα στὸ Μέτωπο. — Καὶ ἄλλη ἀπάντηση σὲ χαλκευμένη «ἔρευνα» τῆς «Ἐλευθεροτυπίας». — Περιεχόμενα τοῦ τόμου ΚΘ' (1980) τοῦ «Ἐφημερίου». — Οἱ κατὰ τὸ 1980 Συνεργάται τοῦ «Ἐφημερίου».

...Καὶ ἔτεκε τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον, καὶ ἐσπαργάνωσεν αὐτὸν καὶ ἀνέκλινεν αὐτὸν ἐν τῇ φάτνῃ, διότι οὐκ ἦν αὐτοῖς τόπος ἐν τῷ καταλύματι (Λουκ. β', 7).

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, Ἰασίου 1 — Ἀθῆναι 140. Προϊστ. Τυπογραφείου Ἰωάννης Μιχαήλ. Ἀναστασάκη 3 Ζωγράφου. Τηλ. 7787.978.

ΑΛΗΘΕΙΕΣ
ΜΕ ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ

ΠΑΡΑΠΛΑΝΗΣΗ

Δέν εἶναι λίγοι ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι θέλησαν νά προβληθοῦν ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων, ὡς δάσκαλοι τῆς ἀλήθειας. Μὲ πειστικούς λόγους καὶ ἐντυπα ἔρχονται νά παραπλανήσουν τοὺς χριστιανούς καὶ νά τοὺς ἀπομακρύνουν ἀπὸ τὴν ἀληθινὴ πίστι. Μὴ πιστεύετε σ' αὐτοὺς λέει ἡ Γραφή. Σὺ, χριστιανέ, μένε πιστὸς σὲ ὅσα διδάχθηκες ἀπὸ τὴ Μητέρα Ἐκκλησία μας. Εἶναι τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ τὰ αἰώνια διαφυλαγμένα «ἐν πάσῃ ἀγνότητι».

Ο ΙΔΙΟΣ Ο ΘΕΟΣ

Δέν εἶναι ὁ ρωμαλέος φιλοσοφικὸς στοχασμὸς ἢ ἡ ἀκτινοβολία μιᾶς μεγάλης προσωπικότητος ἐκεῖνο, ποὺ θεμελιώνει μιὰ θρησκεία, ἀλλὰ ὁ ἴδιος ὁ Θεός. Προσέξτε τὴν Ἐκκλησία. Ὅπως παρατηρεῖ ὁ ἱερός Χρυσόστομος, «χειμάζεται ἀλλ' ὑποθρύχιον οὐ γίνεταί» (= δέν καταποντίζεται, δέν ἐξαφανίζεται)... ἀπὸ πόσους πολεμήθηκε ἡ ἐκκλησία ἀλλ' οὐδέποτε νικήθηκε. «Εὐκολώτερον τὸν ἥλιον σβεσθῆναι ἢ τὴν ἐκκλησίαν ἀφανισθῆναι».

Η ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ

Ἡ ὀρθόδοξη Θ. Λειτουργία ἀρχίζει μὲ τὴν τριαδικὴ ὁμολογία καὶ δοξολογία: «Ὁ Ἄς εἶναι εὐλογημένη ἡ Βασιλεία τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος...». Ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ἤδη δηλώνεται πρὸς ποία κατεύθυνση θὰ στραφοῦμε. Ἐγκαταλείπουμε τὸν κόσμον τοῦτο καὶ θέτουμε ὡς προορισμὸ μας τὴν Βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Εὐτυχὴς ὁ πιστὸς, ὁ ὁποῖος συγκεντρώνει τὶς δυνάμεις του γιὰ νά ἀπολαύσῃ «ὅσα ὁ Θεός ἠτοίμασε τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν».

ΧΑΡΗ ΚΑΙ ΕΥΘΥΝΗ

Ἡ Ἐκκλησία δέν εἶναι τὸ περιέχον καὶ μεῖς, ὁ ὀρθόδοξος λαός, τὸ περιεχόμενό της, ἀλλὰ μεῖς περιέχον καὶ περιεχόμενον, ποὺ συγκροτοῦμε τὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἀνήκουμε σ' αὐτήν. Εἴμαστε τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ καὶ ἐκεῖνος εἶναι ἡ κεφαλή. Τὸ νά συγκροτοῦμε τὴν Ἐκκλησία καὶ νά ἀνήκουμε σ' αὐτὴ ἀποτελεῖ συγχρόνως χάρη καὶ εὐθύνη.

ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΙ ΠΑΤΕΡΕΣ
ΙΓΝΑΤΙΟΥ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ
ΚΕΙΜΕΝΩΝ

Β'. ΜΑΓΝΗΣΙΕΥΣΙΝ ΙΓΝΑΤΙΟΣ *

Τοῦ κ. ΚΩΝΣΤ. Γ. ΜΠΟΝΗ

Ἀκαδημαϊκοῦ

Ὁμ. Καθηγητοῦ τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

XII. Ὁναίμην ὑμῶν κατὰ πάντα, ἐάν περ ἄξιός εἰ γὰρ καὶ δέδεμαι πρὸς ἕνα τῶν λελυμένων ὑμῶν οὐκ εἰμί. οἶδα, ὅτι οὐ φουσιῦσθε Ἰησοῦν γὰρ Χριστὸν ἔχετε ἐν ἑαυτοῖς καὶ μᾶλλον, ὅταν ἐπαινώ ὑμᾶς, οἶδα, ὅτι ἐντρέπεσθε. 5 ὡς γρέγαρται, ὅτι ὁ δίκαιος ἑαυτοῦ κατήγορος.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 242 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 22 τεύχους.

5. «ὁ δίκαιος»: G: λ. g καὶ Π. Δ.

(Ἀπόδοσις εἰς ἀπλὴν νεοελληνικὴν γλῶσσαν)

XII. Ἐπιθυμῶ (καὶ εὐχομαι) νά εἶσθε δι' ἐμὲ ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν χαρὰ (καὶ ὠφέλεια), ἂν θέθαια εἶμαι ἄξιός. Διότι, ἂν καὶ ἔχω δεθῆ (καὶ σύρομαι δέσμιος διὰ νά μαρτυρήσω), δέν εἰμι τίποτε (δέν ἀξίω) ἐμπρὸς καὶ σὲ ἕνα ἀπὸ σᾶς τοὺς ἐλευθέρους (ποὺ δέν ἔχετε συλληφθῆ καὶ δέν ἔχετε δεθῆ διὰ νά συρθῆτε εἰς τὸ μαρτύριον). Γνωρίζω ὅτι δέν ὑπερηφανεύεσθε διότι ἔχετε μέσα σας τὸν Ἰησοῦν Χριστόν (καὶ εἰμαι θέθαιός) ὅτι, ὅταν σᾶς ἐπαινώ περισσότερο ἐντρέπεσθε (ἀπὸ ταπεινώσειν), ὅπως ἔχει γραφῆ, ὅτι «ὁ δίκαιος ἑαυτοῦ κατήγορος» (ἐκεῖνος δηλ. ποὺ ἐξ ὑπερηφανίας δικαιώνει τὸν ἑαυτόν του γίνεται συγχρόνως καὶ αὐτοκατήγορος).

1. Πβλ. Φιλῆμ. 20. Ἰγν. Ἐφ. 2,2. Παροιμ. 18,17: «δίκαιος ἑαυτοῦ κατήγορος ἐν πρωτολογίᾳ, ὡς δ' ἂν ἐπιβάλῃ ὁ ἀντίδικος ἐλέγχεται».

Χριστου- γεννιάτικοι μονόλογοι

Του Ἀρχιμανδρίτου
ΙΩΑΝΝΙΚΙΟΥ

Θά ἔπρεπε ν' ἀναμίξη κανείς πύρινα δάκρυα κατα-
νύξεως μέ τὸ μελάνι τῆς πέννας καί μετὰ νά χαράξη
αὐτοὺς ἐδῶ τοὺς ἅγιους ὕμνολογικοὺς μονόλογους. Γιατί
τὸ ἴδιο συλλογιζομαι πὼς ἔκανε ὁ ὕμνωδὸς ὅταν τοὺς
ἐνεπνεύσθη. Κι εἶναι θεδήλωση στ' ἀλήθεια, ἀλλιότιχα,
ξερά, ψυχρά, χωρὶς ψυχῆς θερμῆς τῆ μέθεξη νά πιᾶσης
νά ψάλῃς, ἢ νά διαβάσῃς ἢ καί ν' ἀντιγράψῃς ἀκόμα
τέτοια κομμάτια — τέλεια εἰσαγωγικά στὸ κρυμμένο
μυστήριο «πρὸ χρόνοις αἰώνιους» τοῦ Ἐνσαρκωθέντος Υἱοῦ
καί Λόγου τοῦ Θεοῦ.

Οἱ μονόλογοι αὐτοὶ εἶναι ἐμπνεύσεις τοῦ ὕμνωδοῦ,
πού προσπάθησε ν' ἀκτινοσκοπήσῃ τὴν καρδιά τῶν ἱερῶν
προσώπων τῆς Γεννήσεως. Νά δώσῃ ἔκφραση στὴν ἐκ-
πληξή τους, στὸν θαυμασμό, στὴν ἀγάπη, στὴν κατὰ-
νύξη, στὴν εὐγνωμοσύνη. Νά ζωγραφίσῃ ποιητικά «τὴν
κένωση» τοῦ Ἀνάρχου καί Ἀοράτου, Ἀπεριγράπτου καί
Ἀκαταλήπτου, πού ἔφερε «τὸ πλήρωμα», τὴν θέωση
στὴν ἀνθρώπινη φύση, στὸ ἀνθρώπινο χάος.

Ὁ δίκαιος Ἰωσήφ ἐκφράζει τὸ ψυχικὸ του δράμα
σ' ὄλη τὴν ἔντασή του μέσα στὸ δοξαστικὸ τῆς κδ' Δε-
κεμβρίου στὴν ἱ. ἀκολουθία τῶν Ὁρῶν:

*Τάδε λέγει Ἰωσήφ πρὸς τὴν Παρθένον Μα-
ρία, τί τὸ δράμα τοῦτο, ὃ ἐν σοὶ τεθέσθαι; ἀπο-
ρῶ καὶ ἐξίσταμαι, Καὶ τὸν νοῦν καταπλήττωμαι!
Δάθρα τοῖνον ἀπ' ἐμοῦ, γενοῦ ἐν τάχει. Μαρία
τί τὸ δράμα τοῦτο ὃ ἐν σοὶ τεθέσθαι ἀντὶ τιμῆς
αἰσχύνῃν ἀντ' εὐφροσύνης, τὴν λύπην ἀντὶ τοῦ
ἐπαινεῖσθαι, τὸν νόγον μοι προσήγαγες. Οὐκ εὐ-
φρέω λοιπὸν τὸ ὄνειδος ἀνθρώπων ὑπὸ γὰρ ἱε-
ρέων ἐκ τοῦ νοῦ, ὡς ἄμεμπτον Κυρίου σὲ πα-
ρέλαβον. Καὶ τί τὸ δρώμενον;*

Στοὺς μονόλογους τῆς Παναγίας μας ἀναπτύσσεται
δολόκληρη θεολογία. Εἶναι ἡ θεολογία τῶν δύο φύσεων
τοῦ Κυρίου. Τὸ γεννηθὲν Βρέφος εἶναι ὁ Θεάνθρωπος.
Στὸ χαριτωμένο ἀνθρώπινο πλαίσιο τῆς Μάνας πού τυ-
ζαίνει τὸ Παιδί Τῆς ὁ νοῦς μας ἀπλώνεται, ἀνάγεται
συνταρακτικὰ στὸν Τρέφοντα τὰ σύμπαντα, στὸν ἀκα-
τονόμαστον Δημιουργὸ καί Κυβερνήτη τοῦ Κόσμου.
Μπροστὰ στὴν ἀνεμνήρευτη σύλληψη καί ἀνέκφραστη
γέννηση ἡ Παρθένος αἰσθάνεται νά βρισκεται σὲ μεγάλα
διλήμματα:

*Ἀνεμνήρευτον Σύλληψιν καὶ ἀνέκφραστον
Γέννησιν ἢ Παρθένος βλέπουσα κατεπλήττειτο
καὶ προσεφθέγγετο χαίρουσα, ὁμοῦ καὶ δακρῦου-
σα. Ἐπιδώσω σοι μαζὸν τῷ τὰ σύμπαντα τρέ-
φοντι, ἢ ὑμῆσω σε ὡς Υἱὸν καὶ Θεόν μου;
ποῖαν εὖρω ἐπὶ σοὶ προσηγορίαν ἀκατονόμαστε
Κύριε;*

Στοὺς δισταγμοὺς, στὴν ταραχὴ καὶ στὴν στυγνό-
τητα τοῦ προστάτου Τῆς καὶ μνηστήρος Τῆς ἢ Θεοτό-
κος τοῦ ἀποκαλύπτει τὸ μυστήριο, διαλύει τὴν ἀγνοια,
σκορπίζει τὸν φόβο, διακηρύσσει τὸ θεῖον ἔλεος, τοῦ δί-
νῃ νά πιῇ τὸ ποτήρι τῆς χαρᾶς τοῦ Οὐρανοῦ, γίνεται
ἕνας δευτέρος εὐαγγελιστῆς ἀρχάγγελος Γαβριὴλ ἐνδὸς
δευτέρου εὐαγγελισμοῦ:

*Ὅτε Ἰωσήφ Παρθένε, λύπη εὐφρώσκειτο
πρὸς Βηθλεὲμ ἀπαίρων, ἐβόας πρὸς αὐτόν. Τί
δρῶν με ἔγκνον, σιγνάξεις καὶ ταράσσεσαι, ἀ-
γνοῶν ὅλως τὸ ἐν ἐμοὶ φρεσκὸν μυστήριον; Δοι-
πὸν ἀπόθου φόβον ἅπαντα, τὸ παράδοξον ἐννοῶν.*

Συνέχεια στὴ σελ. 262

Ποιός είναι ο πραγματικός 'Ηρώδης;

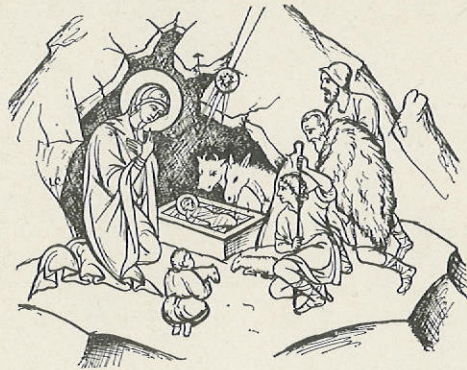
Ταράσσεται ο 'Ηρώδης, μόλις πληροφορείται τη Γέννηση του 'Ιησού. Νομίζει ότι κινδυνεύει ο θρόνος του, γιατί πιστεύει ότι η Βασιλεία του Χριστού είναι κοσμική. Ταράζεται γιατί ξέρει καλά ότι βασιλεύει παράνομα, συνεργάζεται με τους κατακτητές Ρωμαίους και βασανίζει το λαό του Θεού.

Ο προεπηγγελμένος από τους Προφήτες και προσδοκώμενος από όλόκληρη την ανθρωπότητα Μεσσίας, γεννιέται, για να λυτρώση το λαό του από το κακό και την άμαρτία. Έρχεται για να φτιάξη ένα καινούργιο κόσμο, γεμάτο αγάπη, καλοσύνη και δικαιοσύνη. Η βασιλεία Του είναι πνευματική «και της βασιλείας αυτού οὐκ ἔσται τέλος». Ο «Έρχόμενος» είναι «ο Άρχων της Ειρήνης», «ο Άγνος Άναξ». Δεν έρχεται να υποκαταστήση τους κοσμικούς άρχοντες, αλλά να καθαιρέση την καταδυναστευση και την παρανομία και να έλευθερώση το λαό του «από τῶν ἀμαρτιῶν αὐτῶν».

Ο 'Ηρώδης ταράσσεται, συγκλονείται, φοβείται, τρέμει στο άκουσμα του «Έρχομου» του Παιδίου, γιατί είναι αλλόφυλος, άσεβής και παράνομος. Η ταραχή του είναι φυσική, ο φόβος του συνέπειας της άνομης ζωής του. Ο λαός, όλόκληρη ή πόλη τῶν 'Ιεροσολύμων γιατί ταράζεται μαζί με τὸν 'Ηρώδη στο θείο άγγελμα; Ο Ζιγαβήν-νός λέει ότι «έταράχθη ή πόλις καίτοι χαίρειν αὐτήν ἔδει μάλλον, ὅτι ἐγεννήθη αὐτοῖς βασιλεύς, ὃν οἱ Προφῆται προκατήγγειλαν Σωτήρα καί Λυτρωτήν τοῦ 'Ισραήλ».

Ταράσσονται ὅλοι οἱ φίλοι τοῦ 'Ηρώδη, ὅλοι δηλ. ἐκείνοι, πού εἶχαν συμβιβασθῆ με τὸ καθεστῶς τοῦ παράνομου βασιλιά, ὅσοι συνεργάστηκαν μαζί του σέ βάρος τοῦ λαοῦ. Ταράσσονται ὅσοι εἶχαν συνδέσει τὰ συμφέροντά τους με τὴν παράνομη βασιλεία του.

Ταράσσονται ὅμως καί οἱ ἐχθροὶ του, γιατί φοβοῦνται τὴν ἐξαγρίωσή του, τὴ θηριωδία του. Ταράσσεται κι ὁ ἀπλὸς λαός, πού, δυστυχῶς πάντοτε, εἶναι τὸ θύμα τῆς κακίας καί τῆς κακότητος τῶν ὀλίγων καθε ἐποχῆς. Ἡ αἰτία τῆς ταραχῆς εἶναι φανερὴ κάθε φορά. Εἶναι ἡ ἀπομάκρυνση ἀπὸ τὸν Θεό. Εἶναι ἡ ἀμαρτία. Ἔτσι

ταράσσεται ὁ λαός κάθε ἐποχῆς στο ἄγγελμα τῆς Παρουσίας τοῦ Θεοῦ, στο ἄκουσμα τοῦ θείου λόγου, πού ἔρχεται νὰ ἀφυπνίσῃ τίς ψυχές, νὰ λύσῃ τὰ δεσμά, νὰ τὸν ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τὴν τυραννία τῆς ἀμαρτίας καί νὰ τὸν λυτρώσῃ.

Ταράσσεται ὁ λαός, γιατί ἀποστρέφεται τὸν Εὐεργέτη Θεό καί συνεργάζεται με τὸν 'Ηρώδη. Συνάπτει συμβάσεις προσχωρήσεως, συμβάσεις ἀνταλλαγῆς, ἀνώνυμα συναλλάγματα καί κάθε εἶδους συναλλαγῆ με τὸν 'Ηρώδη - Διάβολο, με τὸν 'Ηρώδη - Κόσμο, με τὸν 'Ηρώδη - Μαμωνά, με τὸν 'Ηρώδη - Ἐγωϊσμό με τὸν 'Ηρώδη - Πάθος. Κι ὁ 'Ηρώδης εἶναι τύραννος, ἐκμεταλλευτής. Βασανίζει τὸ λαό, πού συνηθίζει σιγά-σιγά στή δυστυχία του.

Ἡ ἀμαρτία ὑποβαθμίζει τὸν ἄνθρωπο, τὸν καθιλώνει στή χώρα καί στή σκιά τοῦ θανάτου. Φέρνει στήν ψυχή του τὸ σκοταδισμό, γι' αὐτὸ παρατηροῦμε καί σήμερα ἀκόμη στοὺς ἄνθρώπους πού θρίζονται μακριά ἀπὸ τὸ Χριστὸ τόσες σκοταδιστικὲς ἐνέργειες. Καί τὸ χειρότερο μάλιστα εἶναι ὅτι προσάπτουν τὸ χαρακτηρισμὸ τοῦ σκοταδισμοῦ στοὺς πιστοὺς καί θεοφόρους ἄνθρώπους.

Εἶναι τὸ γνῶρισμα τῆς ἀμαρτίας αὐτό, νὰ διαστρέφῃ καί νὰ παραποιῆ τὴν ἀλήθεια καί νὰ κρατῆ δέσμιο τὸν ἄνθρωπο. Καί σ' αὐτὴ τὴν χάυνωση τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, βοηθεῖ πολὺ ὁ 'Ηρώδης.

Βοηθεῖ στήν ἐξουδετέρωση τοῦ ἀνθρώπου, «ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου», με ἀπειλές, με ἄρτον καί θεάματα» καί με

κάθε τρόπο, νομίζοντας πὼς ἔτσι στεριώνεται καλύτερα στο θρόνο του. Καί ὁ παράνομος λαός τὰ δέχεται ὅλα ἀδιαμαρτύρητα, σιωπηλά, γιατί εἶναι ἄξιος τῆς τύχης του. Κι αὐτὸ τὸ ξέρει καλά ὁ 'Ηρώδης καί τὸ ἐκμεταλλεύεται. Δὲν ἐνδιαφέρεται γιὰ τὴν πνευματικὴ ἀνοδο τοῦ λαοῦ. Ἀντίθετα μάλιστα ἐργάζεται γιὰ τὴ χάυνωσή του. Γιατί νὰ ζυπνήσῃ ὁ λαός τοῦ Θεοῦ; Καλύτερα νὰναι τυφλός.

Κι αὐτὴ τὴν κουφότητα, τὴν ἀποχαύνωση καί τὴν ἀποβλάκωση τὴ βλέπουμε στήν ταραχή πού δείχνει ὁ λαός τῶν 'Ιεροσολύμων, στο ἄκουσμα τοῦ 'Ερχομοῦ τοῦ 'Ελευθερωτοῦ. Ο λαός ἔχει συνηθίσει τὸν τύραννο. Δὲν ἔχει τὴ διαύγεια τοῦ πνεύματος. Ἐχει χάσει τὴν πίστη του. Τοῦ λείπει τὸ ψυχικὸ σθένος. Δὲν μπορεῖ νὰ δῆ τὴν ἀλήθεια. Δὲν διακρίνει τὸ πραγματικὸ του συμφέρον. Ταράσσεται ὁ 'Ηρώδης, ἀλλά «καί πάσα 'Ιεροσόλυμα μετ' αὐτοῦ».

Ο 'Ηρώδης θὰ προσπαθῆσῃ νὰ φονεύσῃ τὸν 'Ιησοῦ. Θὰ βρῆ συνεργάτες στο ἔργο του. Ὑποδειγματικὸς 'Ηρώδης εἶναι ὁ Διάβολος.

Ἡ ρ ὠ δ η ς βέβαια μπορεῖ νὰ εἶναι κι ἓνα ἄτομο, μπορεῖ νὰ εἶναι ἀκόμη κι ἓνας ὀλόκληρος λαός. Συνεργάτες γιὰ τὴ θανάτωση τοῦ 'Ιησοῦ πολλοί.

Τὸ ἐρώτημα, πού μπορεῖ νὰ ὑποβάλλῃ κανεὶς στὸν ἑαυτὸ του εἶν' ἀπλό:

'Ηρώδης; Συνεργάτης; Ἡ ἄνθρωπος τῆς Ἀγάπης;

π. ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΠΟΥΛΗΣ

Βυζαντινά Χριστού- γεννα

Τοῦ κ. Ι. Μ. ΚΑΤΖΗΦΩΤΗ

Παρά τις πλαστικές φάντες τοῦ ἐμπορίου, τὸ αἰσθητήριο τῶν παιδιῶν παραμένει ἀθόρμητο καὶ πηγαία ὀρθόδοξο. (Βραβευμένο ἔργο μικροῦ μαθητοῦ στὸν πανελλήνιο διαγωνισμό τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας «Τὰ Χριστούγεννα καὶ τὸ παιδί σήμερα»).

Ἔχομε τὴν ἐντύπωση πὼς ζοῦμε ἐδῶ στὶς μεγάλες πόλεις Χριστούγεννα, μὲ τοὺς φωταγωγημένους δρόμους καὶ τὰ καταστόλιστα καταστήματα, μὲ τὰ φορτωμένα δέντρα καὶ τὰ ἀκριδὰ δῶρα, μὲ τὸ πλοῦσιο τραπέζι καὶ τὰ «ρεβεγιόν», ἢ στὴν ἐνδοχώρα σὲ κάποιο ὑπερσύγχρονο ξενοδοχεῖο μὲ ὄλες τις ἀνέσεις καὶ τώρα τελευταία, ὅπως ἔγινε τοῦ συρμοῦ, μὲ μιὰ ἐκδρομὴ στὰ Βαλκάνια κὶ ἀκόμη πιὸ μακριά, στὶς Ἄλπεις, στὶς τροπικὲς χῶρες ἢ τὰ ἐξωτικὰ νησιά τῆς Ἀσίας, ὅταν θέβαια τὸ πουγγί μας ἀντέχει. Καὶ κάναμε, λέγει, Χριστούγεννα. Πέρασαμε Χριστούγεννα. Ἀλλὰ εἶναι αὐτὰ Χριστούγεννα; Χριστούγεννα ἐλληνικά, τὴ στιγμή πού γεμίσαμε τὸ ἐμπόριο μὲ ροδαλοὺς καλοθρεμμένους Ἁγιοδασίληδες μὲ ἄσπρα γένια...

Ὁ σοφὸς ἱεράρχης τοῦ 4ου μ.Χ. αἰῶνα Βασίλειος ὁ Μέγας κοιμήθηκε σὲ ἡλικία 49 χρόνων, —ἄρα τὰ γένια του δὲν εἶχαν προλάβει ν' ἀσπρίσουν!— ἦταν ἀσκητικὸς καὶ λεπτοκαμωμένος, ὅπως τουλάχιστον μᾶς παραδίδουν τὴ μορφή του οἱ βυζαντινὲς τοιχογραφίες. Ἀντικαταστήσαμε τὸ πατροπαράδοτο καραβάκι μὲ τὸ ξενόφερτο δέντρο καὶ γενικὰ ὅ,τι βρήκαμε στὴν ξένη ἀγορὰ τὰ πήραμε καὶ τὰ φέραμε στὸν τόπο μας καὶ τοὺς δώσαμε ὀνόματα ἐλληνικά. Ἄς εἶναι. Νᾶταν τουλάχιστον ν' ἀφήναμε στὶς καρδιές μας λίγο χῶρο γὰ ξαναγεννηθῆ ὁ Χριστός. Ἐκεῖνον οὔτε κἂν τὸν ἀθυμούμαστε. Οἱ φάντες ἀπὸ πλαστικό, πού μοιάζουν μᾶλλον μὲ σπιτάκια σκύλων, πὼς εἶναι δυνατό νὰ ἔχουν σχέση μὲ τὸ μεγάλο καὶ ὑπέροχο μυστήριο τῆς Γέννησης τοῦ Χριστοῦ;

Ἐσχάσαμε τοὺς ἀπαραμίλλους βυζαντινοὺς μας ὕμνους καὶ τοὺς ἀντικαταστήσαμε μὲ διασκευὲς ξένων τραγουδιῶν. Γι' αὐτό, ὅταν θέλω γὰ νιώσω πραγματικὰ Χριστούγεννα, Χριστούγεννα βυζαντινά, παίρνω τὸ δρόμο πού τραβάει γιὰ τὸ Ἅγιον Ὄρος, τὸν ἐξάισιο ὅπως τὸν

εἶπανε Ἄθω. Ἐκεῖ ἡ ψυχὴ μου χορταίνεται ἀπὸ ὕμνους. Ἐκεῖ οἱ ἀκολουθίες διαδέχονται ἢ μιὰ τὴν ἄλλη. Ἐκεῖ ἡ ἡμέρα τῶν Χριστουγέννων εἶναι μιὰ συνεχῆς, μιὰ ἀκατάπαυστη δοξολογία μέσα σὲ ἓναν πεντακάθαρο φυσικὸ χῶρο, πού δὲν τὸν μολύνουν κανενὸς εἶδους καυσαέρια. Ἐκεῖ τὸ τάλαντο ἀποτελεῖ μιὰ εὐφρόσυνη πρόσκληση γιὰ πνευματικὴ ἀνάταση...

Συνεχίζονται τυπικὰ αἰῶνων καὶ τὸ μυστήριο τῆς Γέννησης ὄχι μόνο σ' ἀγγίζει, ἀλλὰ εἰσχωρεῖ στὴν καρδιά σου, πού μένεις ἔκθαμβος στὸ θαῦμα καὶ θρονιάζει στὸ πρόσωπό σου ἢ καλοσύνη. Μιὰ ἰλαρότητα, καθὼς θάλεγε ὁ Παπατσώνης, ντύνει τὰ πρόσωπα ἔλων καὶ οἱ ἄγγελοι κατεβαίνουν καὶ περπατοῦν στὴ γῆ. Τὸ δλέπεις τὴ νύχτα τῶν Χριστουγέννων τὸ θεῖο δρέφος τῆς Βηθλεὲμ στὶς βυζαντινὲς τοιχογραφίες καὶ σκῦδες μαζί μὲ τοὺς μάγους καὶ τοὺς ποιμένες γὰ τὸ προσκυνήσης. Καθὼς σκῦδες ἓνα δάχρυ πέφτει ἀπ' τὰ μάτια σου, πού τὸ δέχεται τὸ δρέφος σὰν τὸ πιὸ πολυτίμητο δῶρο. Καὶ σὺ ἀδειάζεις καὶ λυτρώνεσαι καὶ ἀποβάλλεις τὸν «παλαιὸν ἄνθρωπον». Ὅχι, δὲν εἶναι φαντασία ὅλα αὐτὰ, τὰ αἰσθάνεσαι στὰ κατάθεά σου. Ἐνα ρίγος διαπερνᾷ τὸ κορμί σου ἀπὸ τὴν παρουσία τῆς θείας χάριτος, ὅταν περάσης στὴν ἑορταστικὴ τράπεζα κὶ ἀκούσης τοὺς μοναχὸς ν' ἀναφωνοῦν μὲ μεγαλοπρέπεια καὶ θριαμβικὸ ὕφος τρεῖς φορές: «—Μέγα τὸ ὄνομα!». «Τῆς Ἁγίας Τριάδος!».

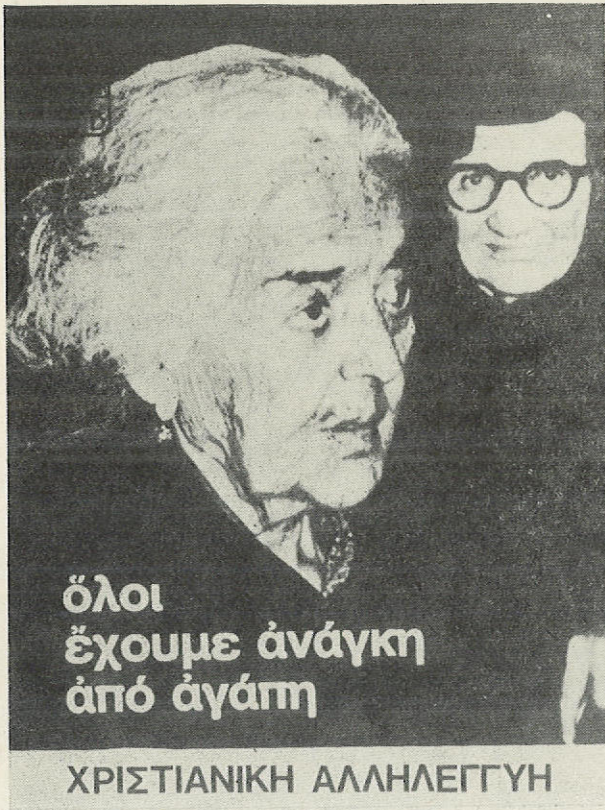
Μὴν περιμένεις ἐκεῖ, ἀγαπητὲ ἀναγνώστη, πλοῦσια τραπέζια καὶ ὕλικα ἀγαθὰ. Μιὰ φαρόσουπα, μπορεῖ καὶ ἀβγολέμονο γιὰ τὴν ἡμέρα θὰ ὑπάρχει, κὶ ἓνα κομμάτι ψάρι. Ἀλλὰ ἡ πνευματικὴ εὐφορία βασιλεύει παντοῦ. Τὸ φαγητὸ τρώγεται μηχανικὰ κὶ ὄλοι ἔχουν στραμμένη τὴν προσοχὴ καὶ τ' αὐτιά τους στὸν μοναχὸ - διαδαστὴ πού ἀναγινώσκει ἀπὸ τὸν ἄμβωνα τὸν μεγαλειώδη λόγο

τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου «εἰς τὴν Ἁγίαν τοῦ Χριστοῦ Γέννησιν»: «Ἐφθασεν ἡ ἑορτὴ ὄλων τῶν ἑορτῶν καὶ ἐγένευσεν ἡλόκληρον τὴν Οἰκουμένην ἀπὸ εὐφροσύνης ἡ ἑορτὴ, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὴν ἀκρόπολιν ὄλων τῶν καλῶν, ἡ ὁποία εἶναι ἡ πηγὴ καὶ ἡ ρίζα ὄλων τῶν ἀγαθῶν, τὰ ὁποία ἔχομεν ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι, ἡ ἑορτὴ διὰ τῆς ὁποίας ἠνοιχθῆ διὰ τοὺς ἄνθρώπους ὁ οὐρανός, ἐστάλη εἰς τοὺς ἄνθρώπους τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ. Ἐφθασεν ἡ ἑορτὴ διὰ τῆς ὁποίας κατεκρημνίσθη ὁ μεσότοιχος, ὁ ὁποῖος ἐχώριζε τοὺς ἄνθρώπους ἀπὸ τὸν Θεόν, διὰ τῆς ὁποίας διελύθη ὁ φραγμός, διὰ τῆς ὁποίας ἠνώθησαν ἐκεῖνα ποῦ ἦσαν προηγουμένως χωρισμένα, διὰ τῆς ὁποίας ἔσθθη τὸ σκότος καὶ ἔλαμψε τὸ φῶς, διὰ τῆς ὁποίας ὁ οὐρανός ἐδέχθη τὸν ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος ἐπλάσθη ἀπὸ γῆν, καὶ ἡ γῆ ἐδέχθη Ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος κάθηται ἐπὶ τῶν Χερουδὶμ' δι' αὐτῆς οἱ δούλοι ἐγίναν ἐλεύθεροι, οἱ ἐχθροὶ τοῦ Θεοῦ ἐγίναν υἱοὶ τοῦ Θεοῦ καὶ ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι ἦσαν ξένοι διὰ τὸν Θεόν ἐγίναν κληρονόμοι Του.

Κι ὅταν μετὰ τὴν τράπεζα, ποῦ παρατίθεται στὸ Ὅρος πρῶτ', βγῆς ἔξω ἀπὸ τὸ μοναστήρι, στὴν καθαρὴ ἀτμόσφαιρα τοῦ ἁγιασμένου βουνοῦ, ἂν καὶ βρίσκεισαι στὸ καταχρῆσιμο, θὰ χαρῆς τὴν πλάση ντυμένη στὰ πιδ φωτεινὰ χρώματα, γὰ πανηγυρίζῃ τὴ σάρκωση τοῦ Λόγου.

ΗΜΕΡΑ ΑΓΑΠΗΣ

7, 8, 9 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ

**ὄλοι
ἔχουμε ἀνάγκη
ἀπὸ ἀγάπη**

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑΤΙΚΟΙ ΜΟΝΟΛΟΓΟΙ

Συνέχεια ἀπὸ τὴ σελ. 259

Θεὸς κάτεισι γὰρ ἐπὶ γῆς δι' ἔλεον ἐν τῇ ἐμῇ μήτρᾳ νῦν καὶ σάρκα προσελάβειτο ὄνπερ υἱοῦ ἡμῶν, ὄφει ὡς ἠδὲ ὄκησε· καὶ τῆς χαρᾶς πλησθεῖς, προσκυνήσεις ὡς Κτίστην σου· ὄν ἄγγελοι ὕμνοῦσιν ἀπαύσιως καὶ δαξάζουσι, ὄν Πατρι καὶ Ἁγίῳ Πνεύματι.

Ἰδιαιτερο μυσταγωγικὸ παλμὸ κλείνει μέσα Του ἔνα προσέβριο τροπάριο ποῦ ψάλλεται πολλὰς φορὰς στὸ «καὶ νῦν» στοὺς ἑσπερινούς τῆς τρισευλογημένης Σαρακοστής τῶν Χριστοῦγέννων. Ὁ ὕμνωδός, ἀφοῦ ἀπευθύνεται μὲ παραστατικὴ καὶ ὑπέροχες ἀντιθέσεις χωριστὰ στὸ σπήλαιο, στὴ φάτνη, στοὺς ποιμένες, στοὺς μάγους, παρυσιάζει τὴν Παρθένο σὲ μιὰ ἀπαράμιλλη εἰκόνα. Σκύβοντας δουρικὰ πάνω στὸ Θεῖο Βρέφος, ποῦ κρατᾶει εὐλαδικὰ στὴν ἀγκαλιὰ Τῆς, μονολογεῖ καὶ Τὸ ρωτᾶει γιὰ τὴ θεϊκὴ σπορὰ καὶ φύτρα Του:

Σπήλαιον εὐτρεπίζον· ἡ Ἀμνὸς γὰρ ἦκει, εὐβρον φέρουσα Χριστόν. Φάτνη δὲ ὑποδέχου τὸν τῷ λόγῳ λύσαντα τῆς ἀλόγου πράξεως ἡμᾶς τοὺς γηγενεῖς. Ποιμένες ἀγραυλοῦντες μαρινεῖτε θαῦμα τὸ φοικτόν· καὶ Μάγοι ἐκ Περσίδος, χρυσὸν καὶ λίθων καὶ σμύρναν τῷ Βασιλεῖ προσάξατε· ὄτι ὄφθη Κύριος ἐκ Παρθένου Μητρός· ὄνπερ καὶ κόψασα δουρικῶς, ἡ Μήτηρ προσεκύνησε καὶ προσεφθέγγαστο, τῷ ἐν ἀγκάλαις αὐτῆς. Πῶς ἐνεσπάρης μοι; ἢ πῶς μοι ἐνεφύης ὁ λυτρωτῆς μου καὶ Θεός.

Ἀριστοργηματικὸ, πράγματι, εἶναι τὸ στιχηρὸ προσέβριο, στὸ ὁποῖο ἡ Ἀπειρόγαμος κρατώντας στὰ χέρια Τῆς τὸν Ἥλιο Γυῖο διερωτᾶται καὶ ἐκπλήσσεται σ' ἔνα ἐξαιρετικὸ σύνολο δυνατῶν ἀντιθέσεων:

Ἥλιε Υἱέ, πῶς σε κρύψω τοῖς σπαργάνοις; πῶς σε γαλουχῶ, πάσης φύσεως τροφέα; πῶς σε χερσὶ κατέχω, τὸν κρατοῦντα τὰ σύμπαντα; πῶς σοι ἀδεῶς ἀιενίζω, ὄ οὐ τοιμὰ ἐνατενίζεις τὰ πολυόμματα; ἢ Ἀπειρόγαμος Χριστόν κρατοῦσα ἐφθέγγετο.

Στὸ βρεφικὸ, σιωπηλὸ στόμα τῆς Ἀπειρῆς Σοφίας τοῦ Θεοῦ, ποῦ ἀναπαύεται μέσα στὴν ζεστὴ ἀγκαλιὰ τῆς Παρθένου Μητέρας, ἀμίλητη, κρυμμένη, ὁ ὕμνωδός δάξει τὸ προσέβριο στιχηρὸ:

Ὡς θρέφος με θλέπουσα ταῖς σαῖς, ἐπαναπαύομενον Μήτηρ ἀγκάλαις εὐφρανθήτη· ἦλθον τὸν πόνον γάρ, ὄλον ἀφελέσθαι, τοῦ Ἀδάμ, ὄν ἔπαθε, κακίστη συμβουλία τοῦ ὄφρεως, ξύλου γενεσάμενος καὶ τροφῆς ἔξω γενόμενος, Παραδείσου καὶ καταφθειρόμενος.

Τὰ Χριστοῦγεννα σὰν ἀφαίρεση τοῦ πόνου τοῦ Ἀδάμ καὶ σὰν μῆγμα θεώσεως τοῦ πεσμένου ἀνθρώπου εἶναι ἡ λυτρωτικὴ, πανανθρώπινη χαρὰ. Χαρὰ συμπαντικὴ γιὰτὶ ὁ Ἄβλος ὄλοποιεῖται, ὁ Ἄναρχος ἄρχεται καὶ ὁ Λόγος σαρκοῦται.

Ε Π Ι Κ Λ Ι Ρ Α

Κατάφορτος από φῶς.

ΟΛΟΙ ΟΙ ΜΗΝΕΣ τοῦ ἐνιαυτοῦ προσφέρουν, μὲ τις μῆνες Ἀγίων καὶ τις λοιπὲς ἐορτές τους, πολύτιμη πνευματικὴ ἔλη σὴ λειτουργικὴ μας ζωὴ. Μερικοὶ ὅμως ἀπ' αὐτοὺς εἶναι πῶς πλούσιοι σὲ τέτοια προσφορά. Ὅπως, κατ' ἐξοχήν, ὁ Δεκέμβριος. Κορυφαῖο του στίλιμα, ἡ μεγάλη Δεσποτικὴ Ἑορτὴ τῶν Χριστογεννῶν. Ἀκολουθοῦν, ὁ μικρὸς γαλαξίας τῶν Προπατόρων τοῦ Κυρίου μας. Ἄλλα λαμπρὰ ὀνόματα τῆς Π. Διαθήκης, ὅπως οἱ Προφῆτες Ναοὺμ (1), Ἀβδακούμ (2), Σοφονίας (3), ἡ μητέρα τοῦ Σαμουὴλ Ἄννα (ἢ προφῆτις) (9), ὁ Ἀγγαῖος (16), ὁ Δαυὶδ καὶ οἱ ἄγιοι Τρεῖς Παῖδες (17), ὁ Δαυὶδ (28). Λαοφιλέστατοι Ἄγιοι, σὺν τῇ Μεγαλομάρτυρα Βαρθάρα (4), τὸν ἐπίσκοπο Μύρων Νικόλαο (6), τὴν Ἁγία Ἄννα, μητέρα τῆς Θεοτόκου (9), τὸν Τριμυθούτος Σπυρίδωνα (12), τὸν Ἱερομάρτυρα Ἐλενθέριο (15), τὴ Μεγαλομάρτυρα Ἀναστασία τὴ Φαρμακολύττρια (22), τὸν Ἀρχιδιάκονο Στέφανο (27). Ἄλλα καὶ μεγάλες μορφές τῶν ἐκκλησιαστικῶν Γραμμάτων, σὺν τὸν Ἰωάννη Δαμασκηνό (4), Ἀμβρόσιο Μεδιολάνου (7), Ἰγνάτιο Ἀντιοχείας (20). Ἀκόμη καὶ Ἀπόστολοι, σὺν τὸν Σωσθένη, τὸν Ἀπολλῶ, τὸν Τυχικό (8) καὶ τὸν Ἰάκωβο τὸν Ἀδελφόθεο (28).

Μ' αὐτὰ καὶ ἄλλα αἰγλήεντα ὀνόματα, ὁ μήνας πῶς διανύουμε εἶναι κατάφορτος ἀπὸ φῶς πνευματικῶ.

Ἀπαραίτητη μαρτυρία.

ΜΕ ΑΠΟΦΑΣΙ τῆς Δ.Ι.Σ., κατόπιν εἰσηγήσεως τῆς Συννοδικῆς Ἐπιτροπῆς Διορθοδόξων καὶ Διαχριστιανικῶν Σχέσεων, τῆς ὁποίας προεδρεῖ ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κίτρους κ. Βαρθάβας, καλύπτεται ἓνα κενὸ πῶς ὑπῆρχε ὡς τώρα στὸν τομέα τῆς οἰκουμενικῆς πληροφόρησεως ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας μας γιὰ τὰ καθ' ἑαυτήν. Προσεχῶς, καθὼς πληροφροῦμαστε, κυκλοφορεῖ ἀγγλόγλωσσο περιοδικὸ Δελτίο, μὲ τὸν τίτλο «Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος», πῶς θὰ εἶναι μὴ ἀπαραίτητη μαρτυρία σὲ ἄλλες Ὀρθόδοξες Ἐκκλησίες, καθὼς καὶ στὸν εἰτερόδοξο χριστιανικὸ κόσμο, σχετικὰ μὲ τὰ «ἔργα» καὶ τὲς «ἡμέρες» τῆς ἐλλαδικῆς Ὀρθοδοξίας.

Ἡ ἰδέα ὑπῆρχε λαμπρῶς. Εἴμαστε βέβαιοι ὅτι αὐτὸ θ' ἀποδειχθεῖ καὶ σὴν πράξη.

«Σκληρὸν πρὸς κέντρα λακτίζειν».

ΑΥΤΗ Η ΦΡΑΣΗ τῆς Ἁγίας Γραφῆς (Πράξ. κοί' 14), πῶς ἀφορᾷ τὴν Ἐκκλησία καὶ τὸν μάταιο ἀγῶνα τῶν κατὰ καιροὺς ἐχθρῶν τῆς νὰ τὴν καταστρέφουν, ἀξίζει νὰ ξαναεπιπληθεῖ καὶ γιὰ τὸ ἔτος πῶς λήγει. Κατὰ τὸ κῶλημά του, ἡ λαοπολογία μᾶς μερίδος τοῦ Τύπου ἐφθάσε σὴν πῶς μεγάλη τῆς

ἐνταση. Ἄνθρωποι μὲ σκοπιεὶνὰ κίνητρα προσπάθησαν, μὲς ἀπὸ τὲς στήλες ὠρισμένων ἐφημερίδων, νὰ κατασιλώσουν τοὺς ποιμένες μας. Κατὰ τὸ διάστημα αὐτὸ, ἀποκορυφώθηκε ἡ συγκοφάντηση.

Ἄλλὰ πῶς ὑπῆρχε τὸ ἀποτέλεσμα; Τὸ ἀντίθετο ἀπ' ὅτι ἐπεδίωκαν. Ὁ λαὸς μας δὲν ἐπηρεάσθηκε ἀπὸ τὴν δυσφήμιση. Ἀπεναντίας, τὸ θεοκεντρικὸ του βίωμα ἔλαμψε πῶς δυνατὰ. Πράγματι, ἡ ἔρευνα πῶς διεξήγαγε μὴ ἐταιρεία σφρημομετροῦσεως τῆς κοινῆς γνώμης, ἡ «Μέτρικα» (βλ. σχετικὰ δημοσιεύματα σὴν ἐφημερίδα «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια τὸν Ὀκτώβριο καὶ Νοέμβριο»), ἀπέδειξε, μὲ τὴν εὐγλωττη πειθῶ τῶν ἀριθμῶν, ὅτι τὸ ποσοστὸ τῶν ἐκκλησιαζομένων Ἑλλήνων ἀξήθησε ἀντὶ νὰ ἐλαττωθεῖ. Γιὰ ἄλλη μὴ φορὰ ἀκόμη λοιπόν, γίνεται ἀπὴ ἡ ἀλήθεια ὅτι ὅσοι ἀποβλέπουν σὲ νὰ βλάψουν τὴν Ἐκκλησία, οἱ ἴδιοι ντροπιάζονται σὲ τέλος.

Τὸ Λεξικὸ Βιβλικῆς Θεολογίας.

ΚΥΡΙΟ ΚΟΙΤΑΣΜΑ γιὰ ἄντηληση ποιμαντικῶν διδασμάτων εἶναι ἡ Ἁγία Γραφή. Ἔτσι, σὴν βιβλιοθήκη τοῦ κληρικοῦ, καλὸ εἶναι νὰ ὑπάρχουν ἔργα πῶς βοηθοῦν σὴν βιβλικὴ καὶ ἀσφαλὴ ἐντιτύφηση τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ. Ἐνα ἀπ' αὐτὰ ἀσφαλῶς εἶναι τὸ Λεξικὸ τῆς Βιβλικῆς Θεολογίας, πῶς εἶδε πρόσφατα τὸ φῶς τῆς δημοσίευσίης σὴν χώρα μας. Ἐπιτελεῖο εἰδικῶν ἐπιστημόνων τοῦ κλάδου, ὑπὸ τὸν Καθηγητὴ κ. Σάββα Ἀγουρίδη, τὸ συντάξε, μὲ δάση ξένο ἀντίστοιχο σύγγραμμα, προσαρμωμένο, ὅπῃ ἔπρεπε, μὲ κριτήρια ὀρθόδοξα.

Στὸ βιβλίο αὐτὸ, περιέχονται καὶ ἀναπτύσσονται ὅλες οἱ μεγάλες ἀλήθειες τῆς πίστεώς μας, πῶς πηγάζουν ἀπὸ τὴ Βίβλο. Τὸ σονιστοῦμε θεομὰ στοὺς ἀναγνώστες μας.

Μὴ ἄλλη χορεία Πατέρων.

ΜΕ ΤΟΝ ΟΡΟ «Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας», οἱ πολλοὶ ἐννοοῦν ποιμένες ἢ ἀπλῶς ὀσίους τῆς μεγάλης ἀγιότητος, ἀλλὰ καὶ κατὰ κόσμον σοφοὺς. Ἡ σωστὴ ὅμως ἐννοια τοῦ ὅρου δὲν ἀπαιτεῖ ὀποσοδήποτε τὴ δεύτερη ἀπ' αὐτῆς τὲς ιδιότητες. Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας εἶναι καὶ ἄνδρες ὀλιγογράμματοι, κάτοχοι ὅμως τῆς εὐαγγελικῆς σοφίας, πῶς χάρη σὴν ἀρετῆ καὶ τὸν ἄνωθεν φωτισμό τους εἶναι ἐξ ἴσου μὲ τοὺς ἄλλους θεμέλιοι «ζῶντες λίθοι» (πρὸβλ. Α' Πέτρο. β' 5) σὲ ὀικοδόμημα τῆς πίστεώς μας.

Ἐνα λαμπρὸ παράδειγμα ἀπ' αὐτὴ τὴν ἄλλη χορεία μᾶς δίνει τὸ ἐορτολόγιο σὲς 12 τοῦ τρέχοντος μηνός. Εἶναι ὁ Ἅγιος Σπυρίδων, ἐπίσκοπος Τριμυθούτος τῆς Κύπρου. Πρὶν γίνη ποιμένας τῆς Ἐκκλησίας, ἦταν ὀσοκὸς προσβάτων, μὲ ἐλάχιστες γραμματικῆς γνώσεις.

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝ

... Και όμως η μάχη μαινεται. 25 Δεκεμβρίου 1940. Στο χωριό Ταιροπάτι, στο σταθμό διοικήσεως του Συντάγματος. Είναι το 30ο ήρωικό Σύνταγμα Πεζικού της 10ης Μεραρχίας. Τα γραφεία του φιλοξενοούνται σ' ένα από τα μεγάλα εκείνα, σαν πύργους, άλλ' άχαρα σπίτια της Άλβανίας. Έπάνω στο πρώτο πάτωμα είναι στο ένα διαμέρισμα το γραφείο του Διοικητού. Του συνταγματάρχου Π. Γούλα. Στρατιώτης γενναίος και χαρακτήρ, πραγματικός Έλλην πολεμιστής. Μερικές σανίδες χωρίζουν το άλλο διαμέρισμα: Γραφομηχανές του Συντάγματος, δακτυλογράφοι, ύπασπιστήριον, ταμίας, άξιοματικός διαβιβάσεων, άξιοματικός πληροφοριών, άξιοματικός έφοδιασμού, βοηθός ιατρός κι ο παπās. Στο κάτω μέρος —ισόγειον— όπως σ' όλα τα χωριά έτσι κι εδώ. Είναι ο χώρος για τα χρήσιμα ζώα που είναι οι άχώριστοι σύντροφοι του ανθρώπου της υπάιθρου: πρόβατα, γελάδια, γίδια. Σ' ένα μέρος, στο άριστερό του μεγάλου αυτού χώρου, έχουν συγκεντρωθεί με τ' άλογά τους οι έφιπποι σύνδεσμοι του Συντάγματος. Στρατιώτες κι άλογα στο ίδιο μέρος. Σύντροφοι, ταχείς στην υπηρεσία των. Έφιπποι άγγελιαφόροι συντροφεύονται και στον ύπνο με τ' άλογά τους. Έπειτα, μέσα στο πανδαιμόνιο της μάχης και την άντάρτα του πολέμου, ποιος θα ζητήσει τη διάκρισι από τα λογικά και άλογα ζώα; Ίσοπέδωσις πλήρης.

Έκει λοιπόν, στο δεξιό μέρος υπάρχουν η μεγάλη συντροφιά από τους καλλίτερους και άθωότερους φίλους, τα ζώα. Ζούν άμέριμνα, δέν γνωρίζουν τί συμβαίνει έξω ή μάλλον ή παραφροσύνη του κόσμου τάχει κλείσει εδώ κάτω και στερούνται την τροφή τους. Μέσα στη ζεστασιά των, στη θερμή των άναπνοή, ζεσταίνουν και στεγνώνουν τα κουρασμένα και ιδρωμένα αλλά και παγωμένα κορμιά των έφιππων άνδρων. Έδώ κάτω στην ίδια ζεστασιά θα ζητήσουν θαλπωρή όλοι οι άξιοματικοί και άνδρες του Λόχου Διοικήσεως του Συντάγματος με το επίτελειον των. Και όσοι από τις άλλες βοηθητικές υπηρεσίες θα έχουν το προνόμιο να βρεθούν εδώ, με την πολύτιμη εύκαιρία της Χριστουγεννιάτικης Θείας Λειτουργίας και Προσευχής. Γιατί οι άλλοι, οι πολλοί, είναι στην πρώτη γραμμή. Στην ίδια αυτή ζεστασιά θα ζητήσει να θερμανθή και η παρθένος για να ζεστανή το θεϊόν βρέφος.

Πόση παγωνιά τη Δεκεμβριάτικη απτή νύχτα, εδώ στις υπώρειες του Τομόρι. Το χωριό θρίσκειται στην κοιλάδα του Τομορίτσα. Ένας πάλευκος όγκος, βαρύς, πελώριος και άπειλητικός, το βουνό Τομόρι, κάθεται βαρεία πάνω στην άναπνοή μας.

Παγωνιά και στην ψυχή. Ο άρ-

χων της ειρήνης γεννιέται. Και γεννιέται μέσα στον κρότο των όλμων και των τηλεβόλων.

«... Και επί γης ειρήνη...». Η κλαγγή των όλμων και ό ουριγμός των όβιδων έχουν κυριολεκτικά πνίξει τον ώραϊόν ύμνον των Άγγέλων. Θα πρέπει κανείς νάναι ζωγράφος μέγας ή ποιητής άφθαστος ή λογοτέχνης για να μπορέση να δώση σέ πίνακες με τό χρωστήρα του ή σέ στίχους με πλοκή ή γραμμές γιομάτες από παλμό και λυρισμό, τί αισθανόταν τις ώρες εκείνες. Και όμως άς κινηθή το χέρι θιαστικά πάνω στο χαρτί, για ν' αφήση ό,τι ή μνήμη ζηλότυπα κρατεί από τις μέγες, ένδοξες και ιστορικές εκείνες ημέρες της Έλληνικής έποποιίας 1940 - 41. Έκει μέσα λοιπόν ψάχνει ο Παπās —ο παπούλης όπως με τόση στοργή λέγεται στη στρατιωτική γλώσσα ο στρατιωτικός ιερεύς— να εύρη και εύτρεπισή το Συμβολικό Σπήλαιο, την Πρόθεσι! Δηλαδή το σπήλαιο που θα γεννηθή ο Χριστός! «Ο έν σηλαίω γεννηθείς και έν φάτνη άνακληθείς» θα άπαγγελίη στην απόλυσι της Θείας προσκομιδής. «Σεπτότατη ή φάτνη, θεοφόρα τα σπάργανα».

Μιά γνήσια άναπαράστασις πράγματι της Γενήσεως του Σωτήρος, γίνεται πάνω δω σέ τούτα τα βουνα και να πώς: Με κάποια ύπομονή και έπιμονή προσπαθώ να ξεχωρίσω τα γίδια προς τα δεξιά. Δέν είμαι κριτής δια να θέσω τα έρριφια άριστερά και τα πρόβατα δεξιά. Ταπεινός και άνάξιος λειτουργός του Ύψιστου, ζω και παρακολουθώ το πανανθρώπινο δράμα και όλως ιδιαιτέρως το Έλληνικό, πάνω εδώ στις βουνοκορφές της Έλληνικής Β. Ηπείρου. Κι έτσι όπως είναι τα ζώα μετακινούνται άπλως, να δημιουργηθή χώρος για το Χριστουγεννιάτικο έκκλησίασμα των προκεχωρημένων τμημάτων.

Ένα εύλο άριστερά. Ένα δεξιά. Και σχηματίζεται εύρύχωρος στενόμακρος διάδρομος που θα χωρέση πολλούς άξιοματικούς και στρατιώτες. Έκει στο βάθος, έντελως δεξιά, τρεις άγελάδες. Μόλις τώρα κατωρθώνουν να χωρέσουν στο λίγο χώρο που μένει γι' αυτές. Τα κεφάλια των είναι πάνω από το παχνί.

Και το παχνί αυτό θα γίνη άπόψε Άγια Τράπεζα για τους Όρθόδοξους Έλληνες πολεμιστές. Η πείνα ίσως, το κρύο, ή πίεσις ίσως, από τ' άλλα ζώα, τις υποχρεώνουν να φέρουν διαρκώς τα κεφάλια τους

πάνω από το μέρος της τροφής των. Γιατί όμως να μην είναι και ένας ώραϊος και άσύλλητος συμβολισμός! Έπιτρέπει ο άχώρητος να είναι εδώ τα άγνά αυτά ζώα δια να πάρουν μέρος στη σύνθεσι της ώραϊας και γραφικής αυτής βιβλικής εικόνας, μέσα στο σπήλαιο ένός πολέμου και μιās άναταραχής, στην καρδιά του χειμώνα. Λίγο άριστερά ένα μικρό κενό στον τοίχο (μικρό χωριάτικο ντουλάπι) νομίζει κανείς ότι είναι θαλμένο για να χρησιμοποιηθή τούτη την άγια ώρα, ως πρόθεσις. Έδώ εύτρεπίζονται τα τρία δώρα. Λίγο ψωμί κοινής στρατιωτικής κουραμάνας. Και λίγο κρασί που με προσοχή φυλάσσεται στις άπο-

Η Γέννηση του Χριστού, στέν

ΣΤΟ ΜΕΤΩΠΟ

Τοῦ Μητροπολίτου Δημητριάδος ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ (†)

κευές τοῦ Παπᾶ τοῦ Συντάγματος γιὰ τὴ Θεία Κοινωνία. Ἐνα σπαρτασέτο κινεῖται ἀπὸ χέρι εὐλαβοῦς ἱερωματικοῦ πού ἐκτελεῖ χρέη υποδιακόνου (ὁ αὐτοχειροτόνητος μετὰ τὴ εὐσέβειά του ὑποδιάκονος ἔμενε νὰ μείνῃ ἐκεῖ ἐπάνω στὶς ἐπάλλειες τῶν ἀγῶνων τῆς Πατρίδος, αἰώνιος φρουρός. Ἔπεσε! Ἄς εἶναι ἀνημόσυνόν του οἱ γραμμὲς αὐτές). Ἦναι πολὺ ἀδύνατο καὶ ἀμυδρὸ τὸ φῶς του. Πολλὲς οἱ φωσφοκίαισες, καὶ μέσα σ' αὐτὲς διακρίνει κανεῖς ἐσαλωμένους ὑπάρξεις. Ὅμως, ἡ Πίστις γιγαντῶνει τὸ φῶς αὐτὸ τὸ μυδρὸ. Γίνεται ἄστρο πολύφωτο. Ἦναι τὸ ἄστρο τῆς Βηθλεὲμ τῆς οὐχίας μας. Καὶ ὀδηγεῖ εἰς τὸ Σπή-

λαιο τῆς καρδιάς! Τ' ἀκολουθοῦμε τὸ ἄστρο μετὰ ἀγωνία. «Δεῦτε ἴδωμεν πιστοὶ πού ἐγεννήθη ὁ Χριστός, ἀκολουθήσωμεν, λοιπόν, ἔνθα ὀδεύει ὁ Ἄσπῆρ».

Νά. Φθάσαμε! Ἡ ψυχὴ ἀναμένει τὸ θαῦμα. Γεννᾶται ὁ Χριστός. Ἐδῶ σ' αὐτὴν τὴν πραγματικὴ φάτνη γιὰ μιὰ ἀκόμη φορά «ἀνακλίνεται ὁ Θεός - Λόγος καὶ σάρκα περιβάλλεται».

Ἡ λειτουργία προχωρεῖ... Ἄποστολος. Εὐαγγέλιο. «... Καὶ ἀνέκλινε τὸν Υἱὸν Αὐτῆς τὸν πρωτότοκον ἐν τῇ φάτνῃ διότι οὐκ ἦν αὐτοῖς τόπος ἐν τῷ καταλύματι». Μέσα σ' αὐτὸ τὸ Ἄλβανικὸ σπίτι. Καὶ ὁ Ἄσπῆρ τῆς πίστεως φωτίζει αὐτὴν τὴν πραγμα-

τικὴ φάτνη μέσα στὴν ὁποία ἀνακλίνεται ὁ Λόγος ὁ αἰώνιος.

Ἐνα βούρκωμα στὰ μάτια. Ρίγη στὸ κορμί. Πνίγεται ἡ φωνή. Συναντῶνται τὰ βλέμματα. Ὁ Διοικητὴς συνταγματάρχης μετὰ τὸν ὑποδιοικητὴ, μετὰ τὸν ἱατρὸν τοῦ Συντάγματος (πού δὲν θὰ ξαναγιورتᾶσῃ Χριστοῦγεννα - ἔφυγε γιὰ πάντα ἀπὸ κοντὰ μας ἐδῶ καὶ δυὸ μῆνες) βρίσκονται στὰ τελευταῖα σκαλοπάτια τῆς πρόχειρης σκάλας πού ὀδηγεῖ ἀπὸ τὸ πάνω πάτωμα ἐδῶ κάτω. Πόση συγκίνησις, πόση ψυχικὴ ἀνάτασις. Ρίγη ἱερὰ περιλούουν τὰ κορμιά μας. Μέσα σ' ἕνα κόσμο ὀλόκληρο δὲν ὑπάρχει κατάλυμα «διὰ τὸν ποιήσαντα τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς». Ναοὶ μεγαλόπρεποι καὶ καλλιμάρμαροι εἶναι κλειστοὶ. Πόλεμος! Συσκοτισμοί! Ἡ Χριστουγεννιάτικη λειτουργία στὶς πολύβουες πολιτείες καὶ στὰ χωριά θὰ γίνῃ τὴν ἡμέρα. Οἱ Ἄγιες Τράπεζες πού δὲν θὰ λειτουργηθοῦν «Ὁρθροῦ βαθέως». Καὶ ἡ γιομάτῃ ἀγωνία καὶ πόνος ψυχῆ τοῦ ἀνθρώπου δὲν θὰ νοιώσῃ τὴ θαλπωρὴ καὶ τὴν κατάνυξι μέσα στὸ ἡμίφως τῆς κανδήλας καὶ τὸ ἱλαρὸν φῶς τοῦ κεριοῦ.

«Ἐκ νυκτὸς ὀρθρίζοντες δοξολογοῦμέν Σε φιλάνθρωπε». Ψάλλομεν ἐδῶ. Πολυέλαιοι χρυσοὶ καὶ ἀργυροὶ καὶ πολυτελεῖς γενικά θὰ μείνουν σβυστοὶ ἐκεῖ κάτω στὶς πολιτείες καὶ τὰ χωριά.

Ἡ κρῦα Δεκεμβριάτικη νύχτα, ἐδῶ στὸ Γκουραζέζι, φωτίζεται ἀπὸ τὸ ἄμυδρὰ καντήλια τ' οὐρανοῦ. Ἡ ἀστροφεγγιὰ καὶ τὸ πάλευκο ἀπὸ τὰ χιόνια τοπίο, ἡ παγωνιά καὶ τ' ἀλαφρὸ ξεροβόρι πού σὲ περνοιάζει καὶ σ' ἐξουθενώνει, χαρακτηρίζουν τὴν ἱερὴ αὐτὴ βραδυὰ τῶν Χριστουγέννων στὸ μέτωπο. Ἱεροτελεστία στὴ νύχτα τοῦ πολέμου, μέσα στὸ σῆμα πού χύνεται γιὰ τὴν Πίστι καὶ τὴν Πατρίδα. Πάνω δῶ στὰ βουνὰ καὶ μέσα στὶς χαράδρες καὶ στὰ φαράγγια, ἀνάμεσα στ' ἄχυρα καὶ τὴν ἄχνα τῶν ἄλογων ζώων «ράκει σπαργανοῦται ὁ ἀναφῆς ὡς βρέφος».

Ὁ Ἄρχων τῆς Εἰρήνης. Ὁ θαυμαστός σύμβουλος. Ὁ Ἠγούμενος τῶν λαῶν. Μέσα στὸ πανδαιμόνιο τῆς μάχης ἐρχεται γιὰ νὰ προσφέρει τὴν Εἰρήνην. Τὸ κήρυγμά του (ἀπὸ τώρα, μετὰ τὴν Γέννησι) δονεῖ τὴν ἀτμόσφαιρα. Γι' αὐτὸ ψάλλουν οἱ στρατιεῖς τῶν Ἀγγέλων, «...Δόξα ἐν Ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη...».

Ἄλλὰ τί εἰρωνία! Τὴν ἴδια στιγμή, πάνω ἀπὸ τὰ κεφάλια μας, ὁ συριγμός τῶν ὀβίδων καὶ τὸ κροτάλισμα τῶν ὄπλων, ἡ βουὴ καὶ ἡ ἀντάρα πού ξεκινᾶ ἀπὸ τὰ μῖση καὶ τὰ πάθη τῆς ἀνθρωπίνης καρδιάς, εἶναι ἡ μεγαλύτερη παραφωνία στὴν ὑπέροχη αὐτὴ Ἀγγελικὴ ὕμνωδια καὶ συμφωνία τῶν οὐρανῶν. Εἶναι ὁ πόλεμος! Δὲν εἶναι ἡ εἰρήνη!...

Ἐξω ἡ μάχη μαίνεται...

Ἐπιτομὴ τῆς Πειραιῶς. Ἔργο τοῦ συγχρόνου ἀγιογράφου Παύλου Σιδέρη.

ΚΑΙ ΑΛΛΗ ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΕ ΧΑΛΚΕΥΜΕΝΗ “ΕΡΕΥΝΑ,, ΤΗΣ “ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑΣ,,

Ἀπὸ Κατηγοητὲς καὶ νέους τῆς Φλωρίνης

Φλώρινα 9.11.80

Διαβάσαμε τὴν ἔρευνα τῆς Ν. Νταϊλιάννα στὸ φ. τῆς 7.11.80. Ἀνάμεσα στοὺς ἄλλους μιλάει μὲ καταφρόνια γιὰ τὸ Κατηγοητικὸ καὶ ὁ Χριστόδουλος Ξηρός.

Ἐπειδὴ τὸν Χριστόδουλο τὸν ξέρουμε καὶ μᾶς ξέρεи, θὰ μᾶς ἐπιτρέψετε, παίρνοντας ἀφορμὴ ἀπὸ αὐτόν, νὰ ποῦμε λίγα πράγματα πάνω στὴν «ἔρευνα» καὶ θὰ παρακαλέσουμε γιὰ λόγους ἀντικειμενικότητος ἢ ἐπιστολὴ μας νὰ δημοσιευθῇ.

Ὁ Χριστόδουλος εἶναι ἓνα τραγικὸ θῦμα τῆς ἄθειας καὶ ἀναρχικῆς προπαγάνδας. Στὴ Φλώρινα ἦταν ἓνα ἀρνί. Παιδί ἐκλεκτῆς πολυτέκνου ἱερατικῆς οἰκογένειας. Φεύγοντας ὅμως ἀπὸ τὴ Φλώρινα συνδέθηκε μὲ τὸ θεῖο του (ἀδελφὸ τῆς μάνας του) Ἀργύρη Τσακαλία, πού ἡ ταυτότητά του στοὺς μεγαλύτερους εἶναι γνωστὴ: Ἀρχιμανδρίτης πού τὰ πέταξε καὶ εἶχε προκαλέσει τότε τὰ δυσμενῆ σχόλια τοῦ Τύπου. Μπορεῖ ὁ κ. Τσακαλίας νὰ μᾶς ἀπαντήσῃ ἀπὸ τὸ δημοσιογραφικὸ θῆμα τὸ γιατί;

«Κατηγοητόπουλο» τὰ τελευταῖα χρόνια ὁ Χριστόδουλος τοῦ θεῖου του, πού τὸ σίγμα τῆς ἀποστασίας καὶ προδοσίας ἀπὸ τὸν Κλῆρο τὸν συνοδεύει, παρουσιάζεται σήμερα σωστὸς Γεννίτσαρος. Εἶναι, στ' ἀλήθεια, παράξενο καὶ ἀνεξήγητο ἓνας γεννίτσαρος ν' ἀσχημονῇ κατὰ τῶν οἰκείων του; Ὁχι, καὶ πολὺ φυσικὸ μάλιστα. Αὐτὸ κάνει τώρα καὶ ὁ κατὰ τὰ ἄλλα συμπαθὲς Χριστόδουλος. Λέγει: «Θυμᾶμαι ὅτι μᾶς ἔκαναν νὰ πιστεύουμε πὼς ὅ,τι κάνουμε τὸ ξέρουν. Ὑπάρχει ἓνα μάτι πού τὰ παρακολουθεῖ, ἔλεγαν, κι ἂν κάνουμε κακὰ πράξεις, θὰ πᾶμε στὸν κόλαση...».

Ἀπορίας ἄξιο εἶναι πὼς ἡ διεύθυνση τῆς ἐφημερίδος δημοσίευσε μιὰ τόσο μονόπλευρη συνέντευξη. Κάθε ἄλλο παρὰ «ἔρευνα» θὰ μπορούσε νὰ ὀνομασθῇ. Τί θὰ περίμενε ἡ Ν. Νταϊλιάννα ν' ἀκούσῃ γιὰ τὸ Κατηγοητικὸ Σχολεῖο ἀπὸ ἀνθρώπους πού τόσο ἄτυχα διέρρηξαν τίς σχέσεις τους μὲ τὴν Ἐκκλησία; Μπορεῖ νὰ μιλήσῃ ἐπαινετικὰ ἓνας ἄνδρας γιὰ τὴ γυναίκα του πού τῆς ἔδωσε διαζύγιο, ἀφοῦ ἐπὶ χρόνια τὴν «σκυλόβριζε»; Ἄλλο τόσο καὶ οἱ ἐμφανισθέντες γιὰ εἰδήμονες ἐπὶ τοῦ Κατηγοητικῶ θὰ μπορούσαν νὰ μιλήσουν ὑπὲρ τοῦ ἱεροῦ αὐτοῦ θεσμοῦ. Ἄν ἡ δημοσιογράφος ἔκανε μιὰ ἔρευνα γιὰ τὸν κομμουνισμό, ποιὸς θὰ ρωτοῦσε; Τοὺς ἀντικομμουνιστὲς;

Οἱ κύριοι, λοιπόν, πού δίνουν συνέντευξη γιὰ τὸ θέμα τοῦ Κατηγοητικῶ, χρησιμοποιώντας ὑπερβολές, γενικο-

ποιήσεις, συκοφαντίες, κακοθήβεις καὶ ἀπρέπειες, παρουσιάζουν τὸ Κατηγοητικὸ Σχολεῖο ὄχι μόνον ἑσφλημένο ἀλλὰ καὶ ἐπικίνδυνο! «Μάστιγα γιὰ τὰ παιδιὰ μας», «στέλνουν τὰ παιδιὰ στὰ μοναστήρια» λένε γιὰ τὸ Κατηγοητικὸ. «Οἱ Κατηγοητὲς ψυχικὰ ἀνώμαλοι». «Οἱ γονεῖς ἀπὸ τὴν πλευρὰ τους ἀντιστρατεύονται τὸ ἔργο τῶν Κατηγοητικῶν».

Ἄλλὰ, ρωτοῦμε, ἑσφλησε σήμερα τὸ Κατηγοητικὸ; Στέλνει τὰ παιδιὰ στὰ μοναστήρια; Οἱ γονεῖς ἀντιστρατεύονται στὸ ἔργο τῶν Κατηγοητικῶν;

Στὴ Μητρόπολη Φλωρίνης, ὅπου χρόνια ἐργαζόμαστε ὡς κατηγοητὲς καὶ ζοῦμε τὴν πραγματικότητα, δὲν βλέπουμε κάτι τέτοιο. Ὁχι μόνον δὲν ἑσφλησε, ἀλλὰ καὶ προκόβει καὶ ἀκμάζει. Ἡ Χριστιανικὴ Νεολαία στὴν Ἱστομακίδα καὶ στὴ Φλώρινα εἶναι μιὰ δύναμη. Χιλιάδες παιδιὰ σὲ πόλεις καὶ χωριά παρακολουθοῦν τὸ Κατηγοητικὸ καὶ διαβάξουν τὴ «Ζωὴ τοῦ Παιδιοῦ» καὶ τὸ «Πρὸς τὴν Νίκη». Ἡ κατασκήνωση κάθε καλοκαίρι μὲ τὴν ἄξια στελέχυσή της φιλοξενεῖ 2.000 παιδιὰ. Γιὰ πολλὰ ἀπ' αὐτὰ εἶναι ὁ τόπος ὅπου ἀναγεννήθηκαν πνευματικὰ. Οἱ γονεῖς ὄχι μόνον δὲν ἀντιστρατεύονται ἀλλὰ κάνουν ἀγῶνα νὰ ἐξασφαλίσουν μιὰ θέση γιὰ τὸ παιδί τους στὴν Κατασκήνωση, ὡς νὰ μὴν ὑπάρχουν κοσμικὰ κατασκηνώσεις. Μὲ ἀπέραντη εὐγνωμοσύνη εὐχαριστοῦν τὸν ἱδρυτὴ τῶν Κατασκηνώσεων Μητροπολίτη Φλωρίνης κ. Αὐγουστῖνο καὶ τὰ στελέχη - κατηγοητὲς τῶν παιδιῶν τους, πού τὰ βλέπουν ἀλλαγμένα. Χιλιάδες ἐπισκέπτες ἔρχονται στὴν Κατασκήνωση, ἐπίσημοι καὶ ἀνεπίσημοι. Κανένας δὲν εἰρωνεύεται. Ὅλοι θαυμάζουν. Ὅλοι βοηθοῦν νὰ ἐπεκταθῇ τὸ ἔργο.

Μὲ τὸ δημοσίευμα τῆς Νταϊλιάννα κηρύσσεται ἀπροκάλυπτος πόλεμος κατὰ τῶν Κατηγοητικῶν. Ἄς μὴν λησμονοῦν ὅμως ὀρισμένοι ὅτι κ α λ ὁ κάνουν. Ἡ Ἐκκλησία στοὺς διωγμοὺς εἶχε δυνατώτερους χριστιανούς. Τὰ Κατηγοητικὰ, ὅσο θὰ πολεμοῦνται, τόσο θὰ δυναμῶνουν. Καὶ οἱ Κατηγοητὲς, ὅσο θὰ συκοφαντοῦνται, τόσο θὰ συμπύσσονται καὶ θὰ ἐντείνουν τίς δυνάμεις τους. Καὶ τὰ παιδιὰ ὅσο θὰ καλοῦνται στὰ εὐκολα καὶ εὐχάριστα, τόσο θὰ διαλέγουν τὰ δύσκολα καὶ ἡρωϊκὰ, καὶ οἱ φάλαγγες τοῦ Χριστοῦ θὰ πυκνώνουν.

Μετὰ τιμῆς

γιὰ τὴ «Χριστιανικὴ Νεολαία Φλωρίνης»

(Ἔπονται 8 ὑπογραφαὶ Κατηγοητῶν καὶ 10 κατηγοητοπαίδων).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΟΥ ΤΟΜΟΥ ΚΘ' (1980)

ΤΟΥ "ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ,"

ΠΑΤΕΡΙΚΑ

Κων. Γ. Μπόνη, 'Ακαδημαϊκοῦ, 'Αποστολικοί Πατέρες, τοῦ Ἁγίου Ἰγνατίου ἐπιστολαί. Α' Πρὸς Ἐφεσίους — Σχόλια, σ. 3, 18. — Τοῦ αὐτοῦ, 'Αποστολικοί Πατέρες, Ἰγνατίου Ἀντιοχείας Ἐπιστολαί, Β' Μαγνησιεύσιν, σ. 34, 50, 66, 82, 98, 114, 130, 146, 178, 194, 210, 226, 242, 258. — Τοῦ αὐτοῦ, Πολύκαρπα ἀνθολογήματα ἐκ τοῦ βίου καὶ τῶν ἔργων τοῦ Μεγάλου Βασιλείου· ἀπὸ τὸν ἀνεκτίμητον θησαυρὸν τῶν ὀμιλιῶν αὐτοῦ, σ. 162.

ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΑ

Μητροπολ. Σάμου Παντελεήμονος, Μιὰ ἀναγκαία προσφορά, σ. 1. — Μητροπ. Γόρτυνος Θεοφίλου, Ἐμεῖς οἱ Κληρικοί, σ. 3. — Τοῦ αὐτοῦ, Ποιοὶ εἴμαστε σὰν Κληρικοί, σ. 20. — Μητροπ. Ἀλεξανδρουπόλεως Ἀνθίμου, Διακονία τοῦ Λόγου σ. 24. — Μητροπ. Σάμου Παντελεήμονος, Χρειάζεται καὶ ἡ διοργάνωση, σ. 24. — Μητροπ. Σερβίων καὶ Κοζάνης Διονυσίου, Ἡ ἀξία τοῦ ἀνθρώπου, σ. 25. Μητροπ. Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως Θεοφίλου, Πρῶτα εἴμαστε κι ἔμεῖς χριστιανοί, σ. 35. — Ὁ Ὅσιος Θεόγνωστος γιὰ τὴν ἱερωσύνη, σ. 41. — Μητροπ. Σάμου Παντελεήμονος, Μᾶς χρειάζονται συνεργάτες, σ. 41. — Τοῦ αὐτοῦ, Συνεργάτες, ἀλλ' οἰκοδομητικοί, σ. 57. — Μητροπ. Γόρτυνος Θεοφίλου, Ἐχομε κι' ἔμεῖς καθήκοντα σὰν χριστιανοί, σ. 67. — Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Τὸ ζήτημα τοῦ πολιτικοῦ γάμου, σ. 68. — Μητροπ. Σάμου Παντελεήμονος, «Φροντιστήριον Χριστοῦ», σ. 73, 89. — Μητροπ. Σερβίων καὶ Κοζάνης Διονυσίου, Εἶναι ἐγκλημα!, σ. 82. — Μητροπ. Γόρτυνος Θεοφίλου, Ἐχομε ἀνάγκη ἀπὸ προσευχῆ, σ. 83. — Μη-

τροπ. Σάμου Παντελεήμονος, Μεγάλος κακοῦργος, σ. 104. — Μητροπ. Γόρτυνος Θεοφίλου, Ἐχομε ἀνάγκη καὶ ἀπὸ τὸν πνευματικό, σ. 116. — Μητροπ. Σάμου Παντελεήμονος, Ὅταν νιώθεις τὴν χαλάρωση, σ. 120. — Πρεσβ. Στεφάνου Πουλῆ, Ἡ ἀρετὴ τῆς διακρίσεως, σ. 136. — Μητροπ. Σάμου Παντελεήμονος, Στοργὴ καὶ συμπάρασταση, σ. 136. — π. Φιλοθέου Φάρου, Μιὰ ποιμαντικὴ περίπτωση, σ. 148. — Μητροπ. Σάμου Παντελεήμονος, Ἀκολουθεῖ τὰ ἔχνη τους, σ. 152, 184, 200, 216, 232, 248. — π. Φιλοθέου Φάρου, Οὔτε ἐγὼ σὲ κατακρίνω, σ. 170. — Μητροπ. Γόρτυνος Θεοφίλου, Συμπεράσματα ἀπὸ μιὰ συζήτηση, σ. 179. — π. Φιλοθέου Φάρου, Προβλήματα τῆς σύγχρονης οἰκογένειας καὶ ὁ ποιμένας, σ. 181. — Τοῦ αὐτοῦ, Ἡ σκληρὴ ἀλήθεια καὶ ἡ εὐκολὴ ἀπόδραση, σ. 198. — Τοῦ αὐτοῦ, Ἐνα ἐπικίνδυνον οἰκογενειακὸ κύκλωμα, σ. 213. — Μητροπ. Γόρτυνος Θεοφίλου, Τὸ σπῆτι μας τὸ πρεσβυτέριο, σ. 218. — π. Φιλοθέου Φάρου, Οἱ σχέσεις γονέων καὶ παιδιῶν καὶ ὁ ρόλος τοῦ παπᾶ, σ. 245. — Βασ. Μουστάκη, Ὅσο μένουμε ἐδῶ κάτω..., σ. 251.

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ

Ἰω. Φουντούλη, Ἀπαντήσεις σὲ λειτουργικὲς, κανονικὲς καὶ ἄλλες ἀπορίες, σ. 12, 30, 43, 53, 76, 86, 108, 126, 140, 158, 167, 182, 202, 237, 247. — Ἀνωνύμου, Περὶ ἱερωσύνης, σ. 55. — Ἰ. Μ. Χατζηφώτη, Ἡ εἰς Ἄδου Κάθοδος τοῦ Χριστοῦ μας καὶ ὁ ἱερομόναχος Διονύσιος ὁ ἐκ Φουρνᾶ, σ. 72. — Ἱερομ. Τιμοθέου Κιλίφη, Τὸ θεμέλιο, σ. 115. — Βασ. Μουστάκη, Ἐντρυφώντας στὸν Εὐδοκίμου, σ. 122. — Χρήστου Γκότση, Ἀπὸ τὰ αἰσθητὰ στὰ νοητά, σ. 133.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΑ

Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Τὸ ὀρθόδοξο μορφωτικὸ ἔργο, σ. 118. — Τοῦ αὐτοῦ, Πτυχεὶς τοῦ ὀρθοδόξου παιδαγωγικοῦ ἔργου, σ. 147. Τοῦ αὐτοῦ, Οἱ βαθμίδες τῆς χριστιανικῆς μορφώσεως ἀπὸ ἄποψη ψυχολογικῆ καὶ παιδαγωγικῆς, σ. 164. — Τοῦ αὐτοῦ, Ἡ ἀρχὴ τῆς ὀλότητος στὸ ὀρθόδοξο μορφωτικὸ ἔργο, σ. 180. — Τοῦ αὐτοῦ, Ἡ παιδαγωγικὴ ἀντιμετώπιση τῆς μετεφηβικῆς ἡλικίας, σ. 195. — Τοῦ αὐτοῦ, Οἱ βαθμίδες τῆς χριστιανικῆς μορφώσεως στὴν προσχολικὴ καὶ σχολικὴ ἡλικία, σ. 212. — Τοῦ αὐτοῦ, Ἡ ἐποπτικὴ διδασκαλία καὶ τὰ ἐποπτικὰ ἢ ὀπτικοακουστικὰ μέσα στὴν Χριστιανικὴ ἀγωγή, σ. 228. — Τοῦ αὐτοῦ, Ἡ διδασκαλικὴ μέθοδος στὸ κατηχητικὸ ἔργο, σ. 244.

ΕΠΟΙΚΟΔΟΜΗΤΙΚΑ

Μητροπ. Δημητριάδος Χριστοδούλου, Χριστὸς ναί, Ἐκκλησία ὄχι, σ. 2. — Βασ. Μουστᾶκη, Μέγας Βασίλειος καὶ Βίβλος, σ. 6. — Τοῦ αὐτοῦ, Ἐγγὺς Κύριος πᾶσιν, καὶ Ἄν τὸν κύκνο στὸ νερό, σ. 26. — Ἀρχιεπ. Κρήτης Τιμοθέου, Ἡ πείνα τῆς ψυχῆς, σ. 37. — Βασ. Μουστᾶκη, Στίχοι ἀπὸ τὸ βιβλίον τοῦ Ἰώβ, σ. 39. — Μαρίας Μιχαήλ, Μιὰ ἀπάντηση ποὺ πρέπει νὰ δοθεῖ (στοχασμοὶ στὴ Μ. Ἑβδομάδα), σ. 59. — Βασ. Μουστᾶκη, Τὸ «μὴ τι ἐγὼ εἶμι»; τοῦ Ἰούδα, σ. 62. — Μητροπ. Πειραιῶς Καλλινίκου, Ἀπαρχὴ Ἀναστάσεως, σ. 73. — Βασ. Μουστᾶκη, Στὸν κῆπο τοῦ Ἰωσήφ, σ. 75. — Εὐαγγ. Δ. Θεοδώρου, Χριστιανικὴ ζωὴ καὶ σωματικὴ ὑγεία, σ. 84. — Βασ. Μουστᾶκη, Ἀκόμη καὶ μετὰ τὸ φόβο, σ. 93. — Εὐαγγ. Δ. Θεοδώρου, Ἡ ἔμπρακτὴ χριστιανικὴ ὁμολογία, σ. 100. — Βασ. Μουστᾶκη, Γιὰ τὴν ὑπόνοιαν χάρις τοῦ Θεοῦ, σ. 101. — Μητροπ. Νικαίας Γεωργίου, Τροφὸς καὶ φρουρός, σ. 104. — Γεωργίου Ι. Μπεμπῆ, Θέλημα Θεοῦ, σ. 114. — Μητροπ. Λευκάδος Νικηφόρου, Ἡ ἐλπίδα, σ. 120. — Μητροπ. Δράμας Διονυσίου, Τὸ ὄραμα ἐνὸς νέου κόσμου, σ. 131. — Εὐαγγ. Δ. Θεοδώρου, Γνωρίσματα τοῦ ὀρθοδόξου μορφωτικοῦ ἔργου, σ. 132. — Φώτῃ Κόντογλου, Ταπεινὰ καὶ ἀγαπημένα, σ. 138. — Βασ. Μουστᾶκη, Πείνα καὶ δίψα ἀέναντες, σ. 141. — Ἀρχιμ.

Θεοδ. Μπουρνῆ, Ἐκτὸς Ἱεροσολύμων μὴ χωρίζεσθαι, σ. 146. — Βασ. Μουστᾶκη, Εἶτε μᾶς δίνει κάτι, εἶτε μᾶς τὸ ἀποσπᾶ, σ. 155. — Τοῦ αὐτοῦ, Ἐκτὸς Ἱεροσολύμων μὴ χωρίζεσθαι, σ. 173. — Τοῦ αὐτοῦ, Ὀλιβεροὶ παρείσρακτοι, σ. 189. — Tito Colliander, Ὁ λειμώνας τῆς καρδιᾶς, σ. 194. — Βασ. Μουστᾶκη, Μυστικὴ λύρα, σ. 203. — Ἀρχιεπ. Κρήτης Τιμοθέου, Ἡ πίστις, σωτήρια δύναμις, σ. 211. — Βασ. Μουστᾶκη, Ἄναυδοι γιὰ μιὰ ἑβδομάδα, σ. 221. — Tito Colliander, Διὰ τὸν καιρὸ τοῦ ἐσωτερικοῦ σκοταδιοῦ, σ. 226. — Μητροπ. Μηθύμνης Ἰακώβου, Γιὰ τὴν ψυχὴ, σ. 231. — Βασ. Μουστᾶκη, Ὁ Φωκυλίδης δὲν εἶχε δίκιο, σ. 236. — Μητροπ. Δράμας Διονυσίου, Ἡ ζῶσα πίστις, σ. 248. — Μητροπ. Σερβίων καὶ Κοζάνης Διονυσίου, Μὲ ἀπλότητα καὶ ἰλαρότητα, σ. 249. — Ἀρχιμ. Ἰωννικίου, Χριστουγεννιάτικοι μονόλογοι, σ. 259. — π. Στεφ. Πουλῆ, Ποιὸς εἶναι ὁ πραγματικὸς Ἡρώδης; σ. 260.

ΙΣΤΟΡΙΚΑ

Εὐαγγέλου Π. Λέκκου, Ἡ ἀκρίσις τοῦ βιβλίου καὶ ἡ κυκλοφορία τῆς Ἁγίας Γραφῆς, σ. 8. — Πρωθ. Νικολάου Π. Παπαδόπουλου, Παπαϊωάννης Νικολάου, σ. 10. — Γεωργίου Θ. Πρίντζιπα, Βενιαμὴν ὁ Λέσβιος, σ. 28. — Τοῦ αὐτοῦ, Διονύσιος Πύρρος ὁ Θεταλός, σ. 35. — Ἰ. Μ. Χατζηφώτῃ, Οἱ παπᾶδες μας πρωτοπόροι γεωγράφοι, σ. 40. — Μητροπ. Ν. Ἰωνίας Τιμοθέου, Τὸ ράσο εἰς τὸν βωμὸν τῆς Πατρίδος, σ. 51. — Ἰ. Μ. Χατζηφώτῃ, Ἱερεῖς ἀγωνιστὲς τοῦ Εἰκοσιένα, σ. 54. — Μητροπ. Χίου Διονυσίου, 25η Μαρτίου, σ. 56. — Γιάννη Β. Ἰωαννίδη, Ἡ στερνὴ λειτουργία στὸ Κούγκι, σ. 61. — Δημ. Φερούση, Ἡ δύναμις τῆς Ἐκκλησίας, σ. 85. — Σπύρου Μελλᾶ, Ματωμένα ράσα, σ. 87. — Ἰ. Μ. Χατζηφώτῃ, Γρηγόριος ὁ Ε΄ καὶ Ὀδησός, σ. 88. — Κώστα Σαρδέλῃ, Ὁ Προφήτης τοῦ Γένους, σ. 89. — Δημ. Σ. Μπαλάνου, Οἱ πνευματικοὶ παράγοντες τοῦ 1821, σ. 91. — Ἡλία Βενέζη, Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Δαμασκηνός, σ. 98. — Δημ. Σταμέλου, Ὁ Μακρυγιάννης, σ. 102. — Γεωργίου Θ. Πρίντζιπα, Ἡ σφαγὴ τῆς Θεσσαλονίκης καὶ οἱ μάρτυρες τῆς Κληρικῆς, σ. 107. — Κων. Ζέγγελῃ, Ἡ σημασία τῆς 25ης Μαρτίου 1821, σ. 117. — Ἰ. Μ. Χατζηφώτῃ, Ὁ

Φώτιος Κόντογλου «φίλος τοῦ παπᾶ», σ. 119. — Δημ. Φερούση, Μορφές τοῦ Γένους, σ. 121. — 'Ι. Μ. Χατζηφώτη, 'Αγιογράφοι 'Ιερείς βεβαιωμένοι, σ. 135, 154. — Γεωργίου Θ. Πρίντζιπα, 'Ο δάσκαλος τοῦ Γένους Δωρόθεος Πρώτος, σ. 150. — Γρ. Θ. Στάθη, Θειονόρος Σινᾶ, σ. 165. — 'Απ. Ε. Βακαλοπούλου, 'Η πορεία τοῦ Γένους, σ. 166. — 'Ι. Μ. Χατζηφώτη, 'Η Παναγία στή σύγχρονη ἑλληνική ποίηση, σ. 168. — 'Απ. Ε. Βακαλοπούλου, Στηρίγματα τῆς 'Ορθοδοξίας καὶ τοῦ 'Ελληνισμοῦ, σ. 178. — 'Ι. Μ. Χατζηφώτη, 'Ιερεῖς στυλοβάτες τοῦ ἑλληνικοῦ Τύπου, σ. 183. — Τοῦ αὐτοῦ, 'Η πίστη τῶν ἀγωνιστῶν τοῦ Σαράντα, σ. 199, 214. — Γεωργίου Θ. Πρίντζιπα, 'Ένας ἱερωμένος ὀπλαρχηγός στή Μάχη τῆς Κρήτης, σ. 219. — π. Στεφάνου Πουλῆ, 'Άγιος Νεκτάριος ὁ θαυματουργός, σ. 230. — 'Ι. Μ. Χατζηφώτη, 'Ο 'Αγιορείτικος Τύπος (Α'), σ. 253. — Τοῦ αὐτοῦ, Βυζαντινά Χριστούγεννα, σ. 261. — Μητροπ. Δημητριάδος Δαμασκηνοῦ (†) Χριστούγεννα στὸ Μέτωπο, σ. 264.

ΑΝΤΙΑΙΡΕΤΙΚΑ

Πρεσβ. 'Αντωνίου Γ. 'Αλεβιζοπούλου, Χιλιαστές, «ἐγγόνια τοῦ Θεοῦ», σ. 45. — Τὸ ἄλλο εὐαγγέλιο τοῦ Μπρούκλιν, σ. 71. — 'Εχθροὶ τοῦ Θεοῦ, σ. 106. — Γιατί δὲν μποροῦν νὰ διδάσκουν οἱ χιλιαστές, σ. 124. — Πίστη πού ὀδηγεῖ στὸ θάνατο, σ. 149. — 'Η στρατηγική πολέμου τοῦ Μπρούκλιν, σ. 187, 205. — 'Ασκοῦν οἱ Χιλιαστές προσηλυτισμό; σ. 246.

ΕΠΙΚΑΙΡΑ

Μαρτυρία Κυρίου, Γρηγόριος Νύσσης, 'Απλοῦν ἐργαλεῖον, 'Ὡς ἄλλος 'Ιωᾶς, «Καθαρὸ ψωμί τοῦ Χριστοῦ», σ. 7. — Μιὰ ἀλλαγὴ, Οἱ γάμοι κατὰ τὸ 1980, 'Ο Προφήτης Ζαχαρίας, Στὴ Μυτιλήνη, ὅπως καὶ ἄλλοῦ, Τί προέχει, σ. 23. — Στὴν περίοδο τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς, 'Η ἀξία τῆς 'Εκκλησιαστικῆς μας Μουσικῆς, Μιὰ κηλίδα, 'Ο 'Άγιος τῆς 29ης Φεβρουαρίου, σ. 46. — 'Αένας ὀδηγός, Τὰ ναρκωτικὰ στὰ σχολεῖα, Γιατί ἀγωνίσθηκαν, 'Ο λόγος τους, 'Η ὑποδοχὴ Του, σ. 63. — 'Η χαρὰ τῆς 'Εκκλησίας, 'Ανεπίτρεπτη εἰκόνα, «'Ο μάρτυς μου ὁ πιστός», Γιατί νὰ ἐκλειψῆ ἓνα κακό, 'Ὀλη τὴν ὑπομονή, σ. 79. — 'Ο Μέγας 'Αθανάσιος, 'Ο Διάλογος μετὰ τοὺς νέους, 'Ας συνιστᾶ τὴ χρῆση τους, Τὰ δύο φύλα, Αὐτοπρο-

σωπογραφία, σ. 94. — Γλώσσα πού ἐνώνει, 'Η 'Αγία Λυδία, Τὸ ἄνθος καὶ ἡ μέλισσα, 'Αποδίδει καρπούς, Στὸ στίβο τῶν ἰδεῶν, σ. 109. — Τὸ θερινὸ ἐκκλησιασμα, 'Αδολη ψυχὴ, («Ἰὺς παρακλήσεως»), Τί παρέρχεται καὶ τί μένει, Γιατί τὰ παιδιά μας, σ. 125. — Ποίημα τῆς Θ. Χάριτος, 'Εκκλησία ἀποστολική, 'Ο ἄλλος 'Ιούδας, 'Η 'Αγία Γραφὴ στὸ λαό μας, 'Ο πολιτικός γάμος, σ. 142. — Τοὺς ὀφείλουμε σ' αὐτήν, Μιὰ ἐπέτειος, Εὐεργετικὸς θεσμός, Αὔρα λεπτή, σ. 156. — Πενθήμερη νηστεία, 'Εγκεῖται στή γλώσσα, 'Η ὕμνωδία τῆς θῆς Αὐγούστου, 'Η γλυκειὰ μας Παναγία σ. 174. — 'Απολογισμὸς καὶ προοπτικὲς, Μιὰ ἀπὸ τίς πρῶτες διακόνισσες, Στὸ φῶς ἐνὸς ψαλμικοῦ στίχου, Μὲ φόβο καὶ χαρὰ, Τὸ ἐνοριακὸ ἔργο, σ. 188. — Πολύτιμο λάφυρο, 'Αξίζε τὸν κόπο, Μὲ τὸ ἄνοιγμα τῶν σχολείων, Φίλιππος ὁ διάκονος, σ. 204. — Νὰ μιᾶ ὁ βίος τους, Δάδες Χριστοῦ, 'Ο Εὐαγγελιστῆς Λουκᾶς, Προσφυῆς συμπανηγυρισμός, 'Οξὺ πρόβλημα, σ. 222. — «'Ο καὶ τὴν καρδίαν χρυσοῦς», 'Η κοινωνική τους διδασκαλία, 'Η νηστεία τῶν Χριστουγέννων, 'Η προστασία τῆς μητρότητος, Θεόδωρος ὁ Στουδίτης, σ. 238. — Τὰ Εἰσόδια τῆς Θεοτόκου, 'Η «σάλπιγγα τοῦ Πνεύματος», «Τὴν διακονίαν σου πληροφόρησον», 'Ας συμβάλλουν καὶ οἱ ἐφημέριοι, «Δικός μας» καὶ «οἰκουμενικός», σ. 255. — Κατάφορτος ἀπὸ φῶς, 'Απαραίτητη μαρτυρία, «Σκληρὸν πρὸς κέντρα λακτίξειν», Τὸ Λεξικὸ Βιβλικῆς Θεολογίας, Μιὰ ἄλλη χορεία Πατέρων σ. 263.

ΚΟΝΤΑ ΣΤΟΥΣ ΝΕΟΥΣ

'Αρχιμ. Γρηγ. Παπουτσοπούλου, ...Γιὰ τὸ «χάσμα τῶν γενεῶν», σ. 70. — Γιατί κάποια ἀρπακτικὰ γεράκια, σ. 134. — ... Γιατί τοὺς φίλους μου, σ. 151. — ... Γιατί τοὺς δύο πιστότερους φίλους μου, σ. 172. — ... Γιατί τὸ ἄλλο φύλο, σ. 235. — Μητροπ. Δημητριάδος Χριστοδούλου, 'Η εὐθύνη τῶν νέων μας, σ. 123.

ΟΜΙΛΙΑΙ

Εὐγγ. Δ. Θεοδώρου, 'Η παιδεία τῆς 'Ελευθερίας καὶ ἡ ἐλευθερία τῆς Παιδείας, σ. 4, 21, 36, 52. —

ΤΟ ΒΙΒΑΙΟ

Ε. Π. Α., Πρωτοπρ. Εὐαγ. Κ. Μαντζουένα, 'Εκκλησιαστικὸν Δίκαιον σ. 13. — Γεωργίου Θ. Πρίντζιπα, Λογάδες τοῦ Γένους ἀγνοημένοι, σ. 13. — Φς, Πρεσβ. 'Αντ. Γ. 'Αλεβιζοπούλου, 100 χρόνια ἀπάτης,

σ. 13. — Φ ς, Μητροπ. Δημητριάδος Χριστοδούλου, «Χριστός ναί, Ἐκκλησία ὄχι», σ. 29. — Ε. Π. Λ., Ἀρχιμ. Ἀδαμαντίου Ἀποστολοπούλου, Ἡ ἀκολουθία τοῦ Ὁρθρου καὶ τῆς Λειτουργίας τῶν Χριστουγέννων, σ. 29. — Ε. Π. Λ., Ἰωάννου Κορναράκη, Ποιμαντικά θέματα, σ. 29. Παράδοση, σ. 47. — Ε. Π. Λ., Πρεσβ. Ἀντ. Ἀλεβιζοπούλου, «Ἡ Σκοπιά: ζωηρότερο φῶς ἢ πυκνότερο σκότος;», σ. 47. — Δ. Φ., Παναγ. Λ. Πίσκοπου, Λόγοι ἐπίκαιροι, σ. 47. — Ε. Π. Λ., Κων. Γ. Μπόνη, Ἡ Ἑλληνικὴ Χριστιανικὴ Γραμματεία ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν Δυτικὴν, σ. 77. — Μητροπ. Μεσσηνίας Χρυσοστόμου, Λαογραφικὰ Ἰστιάας-Ξηροχωρίου, σ. 77. — Φ ς, Μητροπ. Λευκάδος Νικηφόρου, Οἱ Μυροφόρες, σ. 95. — Φ ς, Νεανικὰ πρωτόλεια (Ἰ. Μητροπ. Ἡλείας), σ. 95. — Φ ς, Μητροπ. Χίου Διονυσίου, Ἐπίκαιρα θέματα, σ. 95. — Φ ς, Μητροπ. Ν. Ἰωνίας Τιμοθέου, Λόγοι τῆς Χάριτος σ. 110. — Β. Μ ς, Φιλοποίμενος Καρατζᾶ, Οἱ προσευχὲς τῆς Καινῆς Διαθήκης, σ. 110. — Φ ς, Παύλου Εὐδοκίμου, Ἡ προσευχὴ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, σ. 110. — Κ. Γ. Μ., Π. Β. Πάσχου, Ὁ οὐρανὸς ἔνδον, σ. 111. — Δ η μ. Φ ε ρ ο ὄ σ η, Κώστα Σαρδελῆ, Ὁ Προφήτης τοῦ Γένους, σ. 111. — Ἀρχιμ. Δωροθέου Θεμελῆ, Ἅγιος Βονιφάτιος, σ. 111. — Β. Μ ς, Κ. Γ. Μ π ό ν η, Μέγας Ἀθανάσιος, Ἰουλιανὸς ὁ ἀποστάτης καὶ Μέγας Βασίλειος, σ. 127. — Φ ς, Νίκου Μακρῆ, Τὰ μεταφυσικὰ θεμέλια τῆς Μυστικῆς, σ. 127. — Μητροπ. Φιλίππων Προκοπίου, Ἡ ἐκπαίδευσις εἰς τὴν Καβάλαν, σ. 143. — Β. Μ ς, Δημ. Φερούση, Ἡ τρίτη ὥρα, σ. 142. — «Ἐνοριακὴ πνοή», σ. 143. — Μητροπ. Μηθύμνης Ἰακώβου, Ὁ Ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἁγιορείτης, σ. 137. — Πρεσβυτέρου Ἀντωνίου Ἀλεβιζοπούλου, Ψυχοναρκατικά, σ. 157. — Δ η μ. Φ ε ρ ο ὄ σ η, Ἑλληνικὴ Θεολογικὴ Βιβλιογραφία, σ. 157. — Ἰω. Δ. Καραβιδοπούλου, Ὁδὸς Ἐλπίδας, σ. 175. — «Ἀπόστολος Τίτος», σ. 175. — Δ η μ. Φ ε ρ ο ὄ σ η, Παν. Μπούμη, Ἡ πέτρα τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου, σ. 175. — Φ ς, Μητροπ. Κορίνθου Παντελεήμονος, Τὸ Κρανίδι, σ. 190. — Φ ς, Ἀθ. Π. Κανελλοπούλου, Διαλογισμοὶ γιὰ τὸν Ἑλληνισμὸν καὶ τὴν Ὁρθοδοξίαν, σ. 190. — Ε. Π. Λ., Πρωτοπρ. Εὐαγγ. Κ. Μαντζουνέα, Ἐκκλησιαστικὸν Δίκαιον, τόμ. Β', σ. 190. — Φ ς, Βιτ. Μεσσόρι, Ὑπόθεσις Ἰησοῦς, σ. 191. — Φ ς, Μητροπ. Γυθείου Σωτηρίου, Ἱστορία καὶ αἰσθητικὴ τῆς Ἰ. Μονῆς «Παναγία ἡ Γιατίρισσα», σ. 207. — Φ ς, Ἰ. Μ. Χατζηφώτη, Πάτμος ἡ ἱερή, σ. 207. — Φ ς, Ἀβραάμ Χ. Εὐθυμιάδη, «Ἕμνολόγιον Φωναῖς αἰσῆς», σ. 223. — Φ ς, Κασσιανῆς Δ. Πανουτσοπούλου, Περπατών-

τας στὸ φῶς, σ. 223. — Φ ς, Ἑλένης Βαλαβάνη, Ταξίδι στ' Ἀνάπλι, σ. 239. — Φ ς, Ζησίμου Βιρβίλη, Μὲ τὸ φωτιστέφανο τῆς θείας δόξης, σ. 239.

ΑΠ' ΟΣΑ ΓΡΑΦΕΙ Ο ΤΥΠΟΣ

Σημεῖα θεμελιακῶν ἀλλαγῶν, σ. 14. — Ρουτίνα καὶ γιορτές, σ. 14. — Ὀρησκεία, νέοι καὶ Ἐκκλησία, σ. 78. — Τὸ πουγγὶ τῆς Ἐκκλησίας, σ. 78. — Ἡ ἀπουσία τῆς ἀνησυχίας ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος, σ. 78. — Τὸ ἔργον τῆς Ἐκκλησίας, σ. 78.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΠΟΥ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΥΝ

ΤΟΥΣ ΕΦΗΜΕΡΙΟΥΣ

Εὐαγγέλου Π. Λέκκου, (Ε. Π. Λ.), Γενικὴ συνέλευσις τοῦ Ἰ.Σ.Κ.Ε., Εὐχαριστίες τῆς Δ. Ἰ. Συνόδου, Ἑλληνας κληρικοὶ στὸ ἐξωτερικὸν γιὰ τὶς Γιορτές, Νέοι συνταξιούχοι τοῦ TAKE, σ. 16. — Νέος Κανονισμὸς «περὶ Ἰ. Ναῶν καὶ Ἐνοριῶν», Καὶ «περὶ ἐφημερίων καὶ διακόνων», Ἐπιτροπὴ Μελέτης, Ἐκθεσις Τύπου τῆς Διασποράς, Ἀναδιαβάθμισις ἐφημερίων, Νέοι συνταξιούχοι τοῦ TAKE, σ. 32. — Συνοδικὴ εὐαρέσκεια, Προβάλλει ἀτυχεῖς περιπτώσεις, Νέοι Κανονισμοὶ καὶ Ἰδρύματα, Εὐρυτανικὸν Λειμωνάριον, Νέα πτέρυγα στὸ Βυζαντινὸν Μουσεῖο, Νέοι συνταξιούχοι τοῦ TAKE, σ. 48. — Γιὰ τοὺς ὁμογενεῖς στὴ Βαγδάτη, Ἀκύρωσις ἀπόφασις γιὰ τὰ Κοιμητήρια, Ἐνοριακὴ «Φωλιὰ Γερόντων», Ὑπουργικὴ δῆλωσις, Συγχαρητήρια τοῦ Ἰ.Σ.Κ.Ε., Οἱ Ἐφημέριοι-Ἐκπαιδευτικοί, Τιμητικὲς προαγωγές, Αὐξάνονται οἱ συντάξεις τοῦ TAKE, Νέοι συνταξιούχοι τοῦ TAKE, σ. 64. — Πανελλήνιο συνέδριον ἱεροκηρύκων, Ἐκπομπὴ «Ἡ Ἐκκλησία στὸ Λαό», Κληρικὸς, διδάκτωρ θεολογίας, «Πρὸς τὸ Λαό», Ὁ Ἄρειος Πάγος γιὰ τὴν ἀντιποίηση ὑπηρεσίας, Κληρικὸσημο γιὰ τὸν Κων. Οἰκονόμου, Συνοδικὴ Ἐπιτροπὴ γιὰ τὸν Κανονισμὸν περὶ Ἐφημερίων, Νέοι συνταξιούχοι τοῦ TAKE, σ. 80. — «Ἡ πειθαρχία ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ», «Ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος καὶ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ», Ἐκκλησιὰ τοῦ Ἰ.Σ.Κ.Ε. στὸν Τύπον, Ἐπαινος καὶ εὐαρέσκεια, Μνημεῖο γιὰ τοὺς Κληρικοὺς τῆς ΚΠόλεως, Νέοι συνταξιούχοι τοῦ TAKE, σ. 96. — Διαπιστώσεις τοῦ Συνεδρίου Ἱεροκηρύκων, σ. 112. — Ἰκανοποίηση μισθολογικῶν αἰτημάτων, Ἡ Σύνοδος γιὰ τὸν Ἰ.Σ.Κ.Ε., Εἰκοσαετία τοῦ Φροντιστηρίου Ὑποψηφίων Κατηχητῶν, Καὶ ἄλλα φυτῶρια Κατηχητῶν, Συνάντησις νοσοκομειακῶν ἱερέων, Νέοι συνταξιούχοι τοῦ TAKE, σ. 128. — Θαλάσσια λουτρὰ γιὰ ἐφημερίους, Οἱ κληρικοὶ πρω-

τοστατοῦν, Κανονισμὸς γιὰ τοὺς Ἱεροφάλτες, Γιὰ τίς κατακόμβες τῆς Μήλου, Πολύτεκνοι Ἱερεῖς στὰ Σφακιά, Ἐνοριακὸ Δελτίο, Τὸ Φιλόπτωχο Ταμεῖο τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἀγίου Ἀνδρέου, Νέοι συνταξιούχοι τοῦ TAKE, σ. 144. — Ἐφημέριοι-Καθηγητές, Ὑποτροφίες σὲ Κληρικούς καὶ θεολόγους, Ἐκπρόσωποι σὲ διεθνεῖς διασκέψεις, «Μαρτυρία Πίστεως», Νέοι συνταξιούχοι τοῦ TAKE, σ. 160. — Δραστηριότητες τοῦ Ι.Σ.Κ.Ε., Τὸ ἀφιέρωμα τῆς «Ἐκκλησίας», Φόρος τιμῆς στοὺς πρεσβύτες κληρικούς, Νέοι συνταξιούχοι τοῦ TAKE, σ. 176. — Συμπαραστάση στοὺς Ἀγίους Τόπους, Παράταση τοῦ Ν. 346/76, Ἀρχαιερεσίες στὸν Ι.Σ.Κ.Ε., Στις Χῶρες τῆς Ε.Ο.Κ., Καταδικάστηκε ἱερέας, Ἐκκληση γιὰ ἱερεῖς, Νέοι συνταξιούχοι τοῦ TAKE, σ. 192. — Ἀναθεώρηση τοῦ «Σχεδίου Γαζῆ», Νομοθεσία γιὰ τοὺς ἱεροφάλτες, Ἐδαρέσκεια στὸν Γ. Δ)ντὴ τοῦ TAKE, Πορίσματα ἱερατικοῦ Συνεδρίου, Ὁρθόδοξη μουσικὴ παράδοση, Νέοι συνταξιούχοι τοῦ TAKE, σ. 208. — Μάξιμος ὁ Γραικός, Πρόγραμμα ἐνοριακῶν ἐργασιῶν, Πνευματικὸ Κέντρο Ἀγ. Ἐλευθερίου Πειραιῶς, Νέοι συνταξιούχοι τοῦ TAKE, σ. 224. — Φροντιστήριον ἀντιμετωπίσεως αἰρέσεων, Ἡ Δ.Ι.Σ. γιὰ τὸ Ποιμαντικὸ τμήμα, Περιοδικὰ Ἐνοριακῶν Ναῶν, Οἱ Κατακόμβες τῆς Μήλου, Μεγάλες δωρεές, Νέοι συνταξιούχοι τοῦ TAKE, σ. 240. — Χορηγεῖται χρονοεπίδομα στοὺς Κληρικούς, Ἀρχαιερεσίες στὸν Ι.Σ.Κ.Ε. Ἡ προσφορά τοῦ Κλήρου, Διαλέξεις στὴν Ἁγία Φιλοθέη, Ἱερατικά Συνέδρια, σ. 256. —

ΕΙΚΟΝΕΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ - ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ

Οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι, σ. 17. — Ἡ μνήμη τοῦ Ἱεροῦ Φωτίου, σ. 33. — Λιτάνευση εἰκόνας Ὑπαπαντῆς στὴν Καλαμάτα, σ. 42. — Ὁ Εὐαγγελισμὸς, σ. 49. Ἡ Ἀνάσταση, σ. 65. — Ἀγιος Γρηγόριος ὁ Ε', σ. 81, 88. — Ὁρθητικὸ συναξάρι Κωνσταντίνου τοῦ Παλαιολόγου, σ. 97. — Ἐπίσκεψη τοῦ Πατριάρχου Αἰθιοπίας στὸ Γραφεῖο τῶν ἐκκλησιαστικῶν περιοδικῶν, σ. 103. — Πανελλήνιο συνέδριο ἱεροκηρύκων (σύνεδροι), σ. 112. — Ὁ Ὁρθόδοξος παπάς, σ. 113. — Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, σ. 129. — Μνήμη Ἀθηναγόρα, σ. 145. — Ἡ Δέσποινα τοῦ Κόσμου, σ. 161. — Ὁ Σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ, σ. 177. — Ἡ Ζ' Οἰκουμένη Σύνδος στὴ Νίκαια (787), σ. 193. — Ἡ Ἐλευθερώτρια, σ. 209. — Διὰ τοῦ Χριστοῦ τὴν πίστιν τὴν ἀρίαν..., σ. 214. — Στρατιωτικὸς ἱερέας στὸ μέτωπο τοῦ Σαράντα, σ. 215. — Συναξὴ ἐφημερίων-κοιν. λειτουργῶν Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, σ. 224. — Πανοριμίτης ὁ Ἀρχάγγελος προστάτης τῶν νησιωτῶν, σ. 225. — Συντηρήτρια τοῦ ὑπουργείου

Πολιτισμοῦ καὶ Ἐπιστημῶν, ἐργάζεται σὲ τοιχογραφία τοῦ Ναοῦ τῆς Παντάνασσας στὸ Μυστρά, σ. 227. — Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, σ. 241. — Μέλη τῆς Ἑλληνικῆς Βυζαντινῆς χορωδίας στὸν τάφο τοῦ Ἰουστίνου Πόποβιτς, σ. 250. — Διάλεξη τοῦ πρωτοπρ. π. Εὐαγγ. Τσιφλιάνωφ στὴ Θεολογικὴ Σχολὴ Ἀθηνῶν, σ. 256. — Ἡ Γέννηση τοῦ Χριστοῦ, σ. 257, 262, 264. — Βραβευμένο ἔργο μαθητοῦ στὸ διαγωνισμὸ «Τὰ Χριστοῦγεννα καὶ τὸ παιδί σήμερα», σ. 261. — Ἡ ἡμέρα ἀγάπης, σ. 262.

ΔΙΑΦΟΡΑ

Ἀλήθειες μὲ λίγα λόγια, σ. 18, 34, 50, 99, 120, 162, 242, 258. — Ἡ γενικὴ συνέλευση τοῦ Ι.Σ.Κ.Ε., σ. 19. — Εἰδήσεις ἀπὸ τὴν Ἀλεξανδρούπολη, σ. 19. — Ἡ Ἐκκλησία καὶ τὰ διατηρητέα μνημεῖα, σ. 22. — Δ η μ . Φ ε ρ ο ὄ σ η, Ἐλύτης, ὁ Βιβλικὸς ποιητής, σ. 27. — Ἀνακοίνωσις τοῦ TAKE, σ. 37. — Ἡ Ἐκκλησία στὴν Τηλεόραση καὶ στὸ Ραδιόφωνο, σ. 57. — Ζητοῦν ἱερέα, σ. 74, 93. — Σίμων ὁ Κυρηναῖος, σ. 74. — Περὶ ἱερωσύνης, σ. 85. — Αὔξηση συντάξεων τοῦ TAKE, σ. 109. — Ἰωάννου τῆς Κρονστάνδης, Τὸ μεγαλεῖον τοῦ ἱερατικοῦ ἀξιώματος, σ. 153, 185, 201. — Ν. Ι. Λούβαρη, Ἀθως, ἡ πύλη τοῦ οὐρανοῦ, σ. 163. — Μοναχοῦ Θεοκλ. Διονυσιάτου, «Σημεῖον ἀντιλεγόμενον», σ. 84. — Δ η μ ο σ θ ἔ ν η Σ α β ρ ά μ η, Ὁρησκεία καὶ Ἐπιστήμη, σ. 196. — Δ η μ . Σ τ α μ ἔ λ ο υ, Ἡ λαϊκὴ μας τέχνη, σ. 197. — Ἐπισκόπου Ἀνδρούσης Ἀναστασίου, Τὸ κίνητρο τῆς Ἱεραποστολῆς, σ. 200. — Μητροπ. Δ η μ η τ ρ ι ά δ ο ς Χ ρ ι σ τ ο δ ο ὄ λ ο υ, Ὁ Ὁρθόδοξος Μοναχισμὸς, σ. 210. — Χ ρ Γ Ἀ ρ γ υ ρ α κ ὀ π ο υ λ ο υ, Μπρὸς στὸ φοβερὸ βῆμα, σ. 216. — Σ τ υ λ . Σ . Μ π α ἱ ρ α κ τ ά ρ η, Χωρὶς ἀμφιβολία, σ. 217. — Σ . Π . Ν τ ά ν τ η, Ἀποφυγὴ ἀλλοίωσης τοῦ ἐσωτερικοῦ τῶν Ἐκκλησιῶν μας, σ. 227. — Ἱ. Μ. Χ α τ ζ η φ ὄ τ η, Πανοριμίτης ὁ Ἀρχάγγελος προστάτης τῶν νησιωτῶν, σ. 229. — Δ η μ . Φ ε ρ ο ὄ σ η, Στήριγμα καὶ ἐλπίδα, σ. 232. — π. Σ τ . Π ., Μιὰ στιγμή παρακαλῶ, σ. 233. — Ἀπάντηση σὲ χαλκευμένη «ἔρευνα» ἐφημερίδος, σ. 243. — Γ ε ω ρ γ ί ο υ Θ . Π ρ ί ν τ ζ ι π α, Ἡ Ἑλληνικὴ Βυζαντινὴ χορωδία στὸ ἐξωτερικόν, σ. 250. — Καὶ ἄλλη ἀπάντηση σὲ χαλκευμένη «ἔρευνα» τῆς «Ἐλευθεροτυπίας», σ. 266. — Περιεχόμενα τοῦ Τόμου ΚΘ' (1980) τοῦ «Ἐφημερίου», σ. 267. — Οἱ κατὰ τὸ 1980 συνεργάτες τοῦ «Ἐφημερίου», σ. 272.

“ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ,,

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Γ. ΜΠΟΝΗΣ

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΣ — ΟΜΟΤ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

ΟΙ ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1980 ΣΥΝΕΡΓΑΤΑΙ ΤΟΥ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ»

† 'Ο 'Αρχιεπίσκοπος Κρήτης ΤΙΜΟΘΕΟΣ	'Ασχιμ. ΙΩΑΝΝΙΚΙΟΣ
† 'Ο Δημητριάδος ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ (†)	» ΤΙΜΟΘΕΟΣ ΚΙΑΦΗΣ
† 'Ο Νέας 'Ιωνίας και Φιλαδελφείας ΤΙΜΟΘΕΟΣ	» ΘΕΟΔΩΡΗΤΟΣ ΜΠΟΥΡΝΗΣ
† 'Ο Σερβίων και Κοζάνης ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ	» ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΣ
† 'Ο Νικαίας ΓΕΩΡΓΙΟΣ	Αιδεσιμ. ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΣ
† 'Ο Δράμας ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ	» ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ
† 'Ο Μηθύμνης ΙΑΚΩΒΟΣ	» ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΠΟΥΛΗΣ
† 'Ο Λευκάδος και 'Ιθάκης ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ	» ΦΙΛΟΘΕΟΣ ΦΑΡΟΣ
† 'Ο Γόρτυνος και Μεγαλοπόλεως ΘΕΟΦΙΛΟΣ	ΧΡΗΣΤΟΣ ΑΡΙΓΥΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ
† 'Ο 'Αλεξανδρουπόλεως ΑΝΘΙΜΟΣ	ΧΡΗΣΤΟΣ ΓΚΟΤΣΗΣ
† 'Ο Δημητριάδος ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ	ΚΩΝ)ΝΟΣ ΖΕΓΓΕΛΗΣ
† 'Ο Σάμου και 'Ικαρίας ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ	ΓΙΑΝΝΗΣ Β. ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ
† 'Ο Πειραιώς ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ	ΕΓΓΑΓΓΕΛΟΣ Π. ΛΕΚΚΟΣ
† 'Ο Χίου ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ	ΜΑΡΙΑ ΜΙΧΑΗΛ
† 'Ο 'Ανδρούσης ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ	ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΜΟΥΣΤΑΚΗΣ
Ν. Ι. ΛΟΥΒΑΡΗΣ (†)	ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ Σ. ΜΠΑΤΡΑΚΤΑΡΗΣ
Δ. Σ. ΜΠΑΛΑΝΟΣ (†)	ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΠΕΜΠΗΣ
ΗΛΙΑΣ ΒΕΝΕΖΗΣ (†)	Σ. Π. ΝΤΑΝΤΗΣ
ΣΠΥΡ. ΜΕΛΑΣ (†)	ΓΕΩΡΓΙΟΣ Θ. ΠΡΙΝΤΖΙΠΑΣ
ΦΩΤΗΣ ΚΟΝΤΟΓΛΟΥ (†)	ΚΩΣΤΑΣ ΣΑΡΔΕΛΗΣ
ΕΓΓΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ	ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Θ. ΣΤΑΘΗΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ ΦΟΥΝΤΟΥΛΗΣ	ΔΗΜ. ΣΤΑΜΕΛΟΣ
ΑΠ. Ε. ΒΑΚΑΛΟΠΟΥΛΟΣ	ΔΗΜΗΤΡΗΣ Σ. ΦΕΡΟΥΣΗΣ
ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΣΑΒΡΑΜΗΣ	Ι. Μ. ΧΑΤΖΗΦΩΤΗΣ